

State Crime's Hidden Dimension under the Shadow of Labeling

Hossein Javadi Hossein Abadi ¹ | Hassan Poorbafrani ²

1. Corresponding author, Assistant Professor. Department of Law. Faculty of Administrative Sciences and Economics. University of Isfahan. Isfahan. Iran. Email: h.javadi@ase.ui.ac.ir
2. Associate Professor, Department of Law, Faculty of Administrative Sciences and Economics, University of Isfahan, Isfahan, Iran. Email: hpoorbafrani@ase.ui.ac.ir

Article Info

Article type:
Research Article

Received: 10 September 2025
Revised: 15 December 2025
Accepted: 21 December 2025
Available Online: 5 January 2026

Keywords

State Crime, Crimes Against Human Rights, Theoretical Criminology, Criminology of State Crime, Labeling Theory.

Abstract

The aim of the present study is to conduct a criminological analysis of state crime through the labeling theory. This theory emphasizes the constructed nature of criminal phenomena and their connection to power structures. It explains how behaviors are criminalized based on power, dividing crimes into those committed by the powerful and those by the powerless. It illustrates how numerous actions by ordinary citizens are labeled as criminal, while many harmful acts committed by elites—despite their significant social damage—are met with leniency and escape criminal labeling. This research adopts a descriptive-analytical approach. Through conceptual expansion of the key notions within labeling criminology, it seeks to analyze the phenomenon of state crime from a theoretical standpoint. Applying labeling theory to state crimes reveals critical dimensions of how these crimes occur. Excessive labeling of citizens leads to the restriction of their rights and freedoms through over-criminalization, violating their access to civil, cultural, economic, and social rights. Conversely, selective labeling results in the non-criminalization of state crimes, making accountability difficult. Furthermore, the processes of dehumanization and devaluation—rooted in labeling perspectives—create fertile ground for victimization caused by state crimes. State crime can be understood as a product of the labeling/de-labeling processes driven by power. This dynamic purifies state delinquency while condemning innocent citizens, replacing a rights-based minimal criminal justice system with a maximalist, citizen-oppressive penal system.

Cite this article: Javadi hossein abadi, H.; Poorbafrani, H.; (2025). State Crime's Hidden Dimension under the Shadow of Labeling. *Criminal Law Doctrines*, 22(29), 79-118. <https://doi.org/10.30513/cld.2025.7455.2180>

Extended Abstract

Introduction

Although state crime has received increasing attention in recent Iranian research, its conceptualization remains challenging due to the dominance of the legal definition of crime as conduct for which a statutory punishment has been prescribed. Drawing on criminological literature, however, crime may be understood more broadly as the violation of fundamental human values. Traditional definitions of crime historically excluded states from the scope of criminal responsibility, as governments do not ordinarily criminalize their own harmful conduct. Yet contemporary human rights based definitions of crime allow for the examination of human rights' violations regardless of the identity of the perpetrator. Given that governments are among the primary violators of citizens' rights, this broader perspective enables the conceptualization of state crime. Once the concept is clarified, identifying the causes of state crime becomes essential for developing preventive mechanisms. This requires a criminological approach—either through applying existing criminological theories or constructing new ones. A criminological perspective on state crime, understood as acts and omissions by state institutions that violate human rights, seeks first to explain their etiology and subsequently to propose preventive strategies. To this end, both mainstream and critical criminological theories may be employed. Nevertheless, since many mainstream theories focus primarily on individual offending, their concepts must be expanded to render them suitable for explaining state crime. Only theories containing analytically useful concepts should be selected. The present study aims to analyze the causes of state crime through the lens of labeling theory. Emphasizing the socially constructed nature of crime, its relationship to power structures, and the differentiation between the crimes of the powerful and the powerless, labeling theory explains how the everyday behaviors of citizens are readily criminalized, while harmful conduct by political and economic elites often escapes from criminal labeling. A review of the literature shows that most domestic and international studies have focused on defining and classifying state crimes, whereas the criminological approach adopted here seeks to explain their causes with the aim of enabling prevention. Moreover, the etiology of state crime must be examined in light of temporal and spatial contexts; otherwise, the occurrence of such crimes within a specific jurisdiction cannot be understood properly. The significance of this study lies in its application of a prominent mainstream criminological theory to the explanation of state crime, demonstrating the explanatory capacity of labeling theory in this domain.

Method

This study employs conceptual expansion of key constructs within labeling criminology to develop a criminological analysis of state crime.

Findings

The findings indicate that applying labeling theory to state crime elucidates several dimensions of its occurrence. Excessive labeling leads to the restriction of citizens' rights and freedoms through over criminalization and the violation of their civil, cultural, economic, and social rights. Selective labeling, in turn, results in the non criminalization of state crimes, impedes accountability, and—through dehumanization and value denial—creates conditions conducive to victimization by state actors.

Conclusion

State crime may be understood as the product of labeling and de labeling processes rooted in power. This dynamic sanitizes state wrongdoing while condemning the actions of innocent citizens, replacing rights based, minimal criminal law with maximalist, citizen adverse penal policies. Specifically, the application of labeling theory to state crime demonstrates how governments, through excessive criminalization, classify a wide range of behaviors as criminal, impose restrictions, deprive citizens of fundamental rights, and thereby perpetrate state crime. Criminalization should be the last resort and used only when necessary; otherwise, it becomes an instrument of domination that threatens and restricts public rights and freedoms. The findings also show that selective labeling transforms criminal law into a mere tool of citizen control, while the state—benefiting from power, wealth, and mechanisms of subordination—remains largely insulated from criminalization despite the significant harms it causes. Finally, devaluation and dehumanization, central concepts in labeling theory, help to explain how governments attach negative labels to opponents, consider them deserving of victimization, and thereby facilitate violation of rights. Thus, labeling based mechanisms are extensively employed both in the commission of state crimes and in their subsequent justification.

Author Contributions

All authors contributed equally to the conceptualization of the article and to drafting the initial and subsequent revised versions.

Data Availability Statement

No data are available.

Acknowledgments

The authors wish to thank the anonymous reviewers for their constructive comments.

Ethical Considerations

The authors affirm that they avoided data fabrication, falsification, plagiarism, and all forms of research misconduct.

Funding

This article received no specific financial support from public, commercial, or non profit funding agencies.

Conflict of Interest

The authors declare no conflicts of interest.

چهره پنهان جرم حکومتی در سایه برچسب‌ها

حسین جوادی حسین‌آبادی^۱ | حسن پوربافرانی^۲

۱. نویسنده مسئول، استادیار، گروه حقوق، دانشکده علوم اداری و اقتصاد، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران. رایانامه:

h.javadi@ase.ui.ac.ir

۲. دانشیار، گروه حقوق، دانشکده علوم اداری و اقتصاد، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران. رایانامه: hpoorbafarani@ase.ui.ac.ir

چکیده

هدف پژوهش پیش‌رو تحلیل علت‌شناسی جرائم حکومتی از منظر نظریه برچسب‌زنی است. این نظریه با تأکید بر ساختگی بودن پدیده مجرمانه، ارتباط آن با ساختار قدرت و تقسیم‌بندی جرم به جرائم صاحبان و فاقدان قدرت، توضیح می‌دهد که چگونه رفتارهای پرشمار شهروندان، با برچسب‌های مجرمانه مواجه می‌شود، درحالی‌که بسیاری از رفتارهای ارتكابی اربابان قدرت و ثروت، علی‌رغم آسیب‌های فراوان، با مسامحه‌گری مواجه شده است و برچسب مجرمانه دریافت نمی‌کند. پژوهش حاضر از طریق توسعه مفهومی مفاهیم مندرج در جرم‌شناسی برچسب‌زنی، به تحلیل جرم‌شناختی جرم حکومتی می‌پردازد. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد با کاربرد نظریه برچسب‌زنی در خصوص جرائم حکومتی می‌توان ابعادی از چگونگی وقوع این جرائم را توضیح داد. از جمله برچسب‌زنی افراطی منجر به تحدید حقوق و آزادی‌های شهروندان از طریق جرم‌انگاری حداکثری و نقض حقوق آن‌ها در عرصه بهره‌مندی از حقوق مدنی، فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی می‌شود. از دیگر سو، فرایند برچسب‌زنی‌گزینشی سبب عدم جرم‌انگاری جرائم حکومتی می‌شود و پاسخ‌دهی به این جرائم را با دشواری مواجه می‌سازد. همچنین انسانیت‌زدایی و ارزش‌زدایی برآمده از دیدگاه‌های برچسب‌زنی زمینه لازم برای بزه‌دیدگی ناشی از جرائم حکومتی را فراهم می‌آورد. نتایج نشان می‌دهد که جرم حکومتی را می‌توان ناشی از فرایند برچسب‌زنی / برچسب‌زدایی برآمده از قدرت تلقی نمود؛ روندی که بزه‌کاری دولت را تظہیر و کنش‌های شهروندان ناکرده بزه را تقبیح می‌کند و حقوق کیفری شهروند ستیز حداکثری را جایگزین حقوق کیفری حق‌مدار و حداقلی می‌نماید.

اطلاعات مقاله

نوع مقاله: پژوهشی

تاریخ ارسال: ۱۴۰۴/۰۶/۱۹

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۴/۰۹/۲۴

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۹/۳۰

تاریخ انتشار برخط: ۱۴۰۴/۱۰/۱۵

کلیدواژه‌ها

جرائم حکومتی، جرائم علیه حقوق بشر، جرم‌شناسی نظری، جرم‌شناسی جرائم حکومتی، نظریه برچسب‌زنی.

استناد: جوادی حسین‌آبادی، پوربافرانی، حسن. (۱۴۰۴). چهره پنهان جرم حکومتی در سایه برچسب‌ها. *آموزه‌های حقوق کیفری*, ۲۲(۲۹), ۷۹-۱۱۸.

<https://doi.org/10.30513/cld.2025.7455.2180>

مقدمه

یکی از مشهورترین انگاره‌های مطرح‌شده در دهه شصت دیدگاه‌های برجسب‌زنی^۱ حاصل از مکتب کنش متقابل نمادین در جامعه‌شناسی است. نگره برجسب‌زنی،^۲ جرم‌شناسی اثباتی را به اتخاذ افراطی رویکردهای مجرم‌محور متهم و بار دیگر جرم‌شناسان را به مطالعه پیرامون جرم دعوت می‌کند. دیدگاه‌های برجسب‌زنی را باید نتیجه تحولات اجتماعی دانست که جامعه را به سمت برابری و به رسمیت شناختن حقوق انسانی برای همه شهروندان ترغیب می‌نماید؛ جامعه‌ای که به دنبال نیل به حقوق مدنی و به چالش کشیدن قدرت سیاسی است که گروه‌های اقلیت را با انواع برجسب‌های منفی به حاشیه رانده است. این رویکرد در حال حاضر از دیدگاه انتقادی صرف به ابزاری برای تحلیل ساختارهای قدرت و نابرابری تبدیل شده است (Berk, 2015) و همین مسئله این امکان را فراهم می‌آورد که از آن برای توضیح جرائم صاحبان قدرت و از جمله جرائم حکومتی استفاده کرد. هرچند از منظر جرم‌شناسی سنتی مفاهیم مجرم بودن دولت و جرم دولتی نوعی تناقض است (هاومن و سمولرز، ۱۳۹۶، ص. ۴۲) و نمی‌توان جرم حکومتی را صرفاً بر مبنای قوانین داخلی تعریف نمود، ولی تعریف آن از طریق ضوابط حقوق بشر امکان‌پذیر است (کوزلاریچ و همکاران، ۱۳۸۹، ص. ۱۲۲). بر همین اساس، از منظر گرین و وارد (Green and Ward, 2004, p. 4) جرائم حکومتی جرائمی است که مرتکب آن دولت است و در واقع، علیه مردم اتفاق می‌افتد و به تعبیر ساده‌تر، علیه حقوق بشر و حقوق بنیادین انسان‌ها ارتکاب می‌یابد (نجفی ابرندآبادی، ۱۳۹۵، ص. ۲۸). این دو جرم‌شناس در کتاب جرم حکومتی، دولت‌ها، خشونت و فساد جرائم حکومتی را انحراف سازمانی حکومت که مستلزم نقض حقوق بشر است تعریف نموده‌اند (گرین و وارد، ۱۳۹۸، ص. ۹؛ و هاومن و سمولرز، ۱۳۹۶، ص. ۴۳). از دیدگاه راس، جرائم حکومتی افعالی است که موجب ایراد صدمات فیزیکی، مادی یا اجتماعی به شهروندان یک حکومت، گروهی از مردم یا مردم کشورهای دیگر می‌شود. این صدمات ناشی از اقدامات حکومت یا نتایج سیاست‌هایی است که نهادهای دولتی واسطه اجرای آن هستند، خواه این صدمات ملی باشند یا بین‌المللی. در تعریف دیگر، جرائم حکومتی اقدامات غیرقانونی، ضداجتماعی و ظالمانه‌ای دانسته شده است که به نفع دولت‌ها یا نهادهای دولتی و نه برای سود و نفع فردی ارتکاب

1. Labeling theory

۲. هرچند نخستین نظریه‌های انتقادی در چارچوب نظریه‌های برجسب‌زنی مطرح شد (نجفی ابرندآبادی، ۱۳۹۵، ص. ۱۰) و به لحاظ محتوایی، دیدگاه‌های برجسب‌زنی به رویکردهای انتقادی نزدیک‌اند، اما توجه به ویژگی‌ها و خاستگاه‌های جرم‌شناسی انتقادی و تأخر زمانی شکل‌گیری آن‌ها ما را بر آن می‌دارد که دیدگاه‌های برجسب‌زنی را در قلمرو جرم‌شناسی جریان اصلی دسته‌بندی کنیم. در کتاب‌های گوناگون جرم‌شناسی، برجسب‌زنی ذیل جرم‌شناسی جریان اصلی مورد مطالعه قرار گرفته است (برای مثال نک: ولد و همکاران، ۱۳۹۱؛ نیز: ویلیامز و همکاران، ۱۳۹۳).

می‌یابند (کوزلاریچ و دیگران، ۱۳۸۹، ص. ۱۲۰). دویگ جرائم دولتی و یا حکومتی را اعمال غیرقانونی، ظالمانه و به لحاظ اجتماعی آسیب‌رسانی قلمداد نموده است که در راستای منافع دولت و یا سازمان‌های دولتی و نه برای منفعت شخصی ارتکاب می‌یابند (Doig, 2011, p. 41).^۳ چمبلیس اقداماتی را که قانون جرم شناخته است و کارگزاران دولتی در راستای فعالیت به عنوان نماینده دولت مرتکب می‌شوند، جرم سازمان یافته دولتی دانسته است (Chambliss, 2015, p. 139) و آن را شامل مواردی از قبیل ترورها و قتل، جاسوسی از شهروندان، انحراف از منابع مالی به صورت غیرقانونی، فروش سلاح به گروه‌های تروریستی و کشورهای مندرج در لیست سیاه و حامیان تروریسم و نقض حقوق مدنی به طور گسترده و سازمان یافته، تروریسم و شکنجه می‌داند (چمبلیس، ۱۹۸۹، ص. ۱۸۴ به نقل از: عبدالهی، ۱۳۹۷، ص. ۶۱). تعریف چمبلیس با این محدودیت مواجه است که صرفاً کنش‌هایی را جرم حکومتی به شمار می‌آورد که قانون آن را جرم شناخته باشد. پایبندی به این تعریف در جرم حکومتی سبب می‌شود سایر اقدامات زیان‌بار حکومت از دایره جرم حکومتی خارج شود و مشروع تلقی گردد. از منظر باراک، جرائم حکومتی به دو بخش جرائم ناشی از فعل^۴ و جرائم ناشی از ترک فعل^۵ تقسیم می‌شود. جرم ناشی از فعل نقض قوانین مدنی و کیفری داخلی و همچنین اشکال مختلف حقوق بین‌الملل را دربر می‌گیرد، درحالی‌که جرم ناشی از ترک فعل، توسط نمایندگان دولت ارتکاب می‌یابد یا توسط سیاست‌های عمومی ایجاد می‌شود و گروه بیشتری از بزه‌دیدگان و اشکال بزه‌دیدگی که به طور سنتی نادیده گرفته شده است از جمله قربانیان بی‌عدالتی اجتماعی، سیاسی و اقتصادی، تبعیض نژادی، جنسی و فرهنگی و سوءاستفاده از قدرت سیاسی و یا اقتصادی را ایجاد می‌کنند (باراک، ۱۹۹۱، ص. ۴؛ آرات کوک، ۲۰۰۵؛ گوسنین، ۲۰۰۵؛ رازاک، ۲۰۰۵؛ به نقل از: باراک، ۱۳۹۶، ص. ۱۲۲-۱۲۱).

به‌رغم تفاوت‌های تعاریف فوق و دیگر تعاریف در خصوص جرائم حکومتی، می‌توان عناصر مشترکی را شناسایی کرد که می‌تواند مبنای نظریه پردازی در خصوص جرائم حکومتی باشد، که از جمله مهم‌ترین آن‌ها عبارت است از فقدان منفعت شخصی در جرائم حکومتی و دایره وسیع مفهومی جرم در این جرائم، ویژگی سازمانی بودن^۶ این جرائم و تعریف جرم حکومتی بر مبنای نقض حقوق اساسی بشر. بر این اساس،

۳. جرائم حکومتی از آن رو که هدف از ارتکابشان نه دستیابی به منافع فردی، بلکه اهدافی سازمانی است، به جرائم شرکتی مانند هستند. همچنین است در ویژگی‌هایی مثل داشتن رقم بالای سیاه، بزه‌دیدگی جمعی و... (برای مطالعه بیشتر نک: دانش‌ناری، ۱۳۹۷).

4. Crimes of commission

5. Crimes of omission

۶. به این معنا که حکومت یا نمایندگان آن‌ها به عنوان یک کل واحد عمل می‌کنند و سیاست‌هایی را می‌پذیرند (و به اجرا می‌گذارند) که معمولاً مجرمانه است و غالباً در اقداماتشان از نظارت غیرقانونی داخلی و نقض حقوق بشر به طور مستمر استفاده می‌کنند (راس، ۱۳۹۳، ص. ۱۲۶). جرائم سازمانی دولتی جرائمی‌اند که با حمایت و تشویق یک سازمان رسمی و حداقل با هدف پیشبرد اهداف آن انجام می‌شوند (کولمان، ۱۹۸۵، ص. ۸؛ به نقل از راس، ۱۳۹۳، ص. ۱۱۹).

می توان جرائم حکومتی را ایراد آسیب و صدمه از سوی سازمان حکومت در راستای اهداف و نفع خویش و علیه حقوق بنیادین بشر تعریف نمود.

گذشته از تعریف، یکی از موضوعات اساسی در خصوص جرائم حکومتی علت شناسی این جرائم است، زیرا مادامی که علت شناسی دقیقی از این جرائم انجام نشود امکان پیشگیری از آن‌ها به رغم اهمیت فراوان، وجود نخواهد داشت. برای نیل به این مقصود می توان از نظریه های مختلفی بهره جست.^۷ همچنین می توان با اتخاذ رویکردی تلفیقی از مجموعه ای از نظریات جرم شناختی برای تحلیل این جرائم استفاده نمود.^۸

۷. برای مطالعه بیشتر در زمینه جرائم حکومتی نک:
- غلامی، حسین؛ خسروشاهی، قدرت الله؛ جوادی حسین آبادی، حسین. (۱۴۰۲). جرم شناسی جرایم حکومتی از منظر نظریه فرصت. پژوهش حقوق کیفری، ۱۲(۴۴)، ۹-۵۲. <https://doi.org/10.22054/jclr.2021.51802.2100>
- غلامی، حسین؛ جوادی حسین آبادی، حسین. (۱۳۹۹). تحلیل تلفیقی جرم حکومتی در پرتو نظریه فنون خنثی سازی و مکانیسم های دفاعی. مطالعات حقوق کیفری و جرم شناسی، ۵۰(۱)، ۲۰۷-۲۳۰. <https://doi.org/10.22059/jqcles.2020.288752.1470>
- جوادی حسین آبادی، حسین؛ آقابابائی، عظیم. (۱۴۰۰). تحلیل جرم شناختی جرم حکومتی از منظر نظریه یادگیری. فصلنامه علمی آراء، ۴(۸)، ۷-۳۲.
- جوادی حسین آبادی، حسین؛ آقابابائی، عظیم. (۱۴۰۰). واکاوی مؤلفه های حکمرانی خوب و تأثیر آن‌ها بر جرایم حکومتی، (سخنرانی). چهارمین کنفرانس بین المللی فقه، حقوق و پژوهش دینی. گرجستان. <https://civilica.com/doc/1439875>
- جوادی حسین آبادی، حسین. (۱۳۹۹). ارائه نظریه تلفیقی در جرایم حکومتی. رساله دکتری رشته حقوق جزا و جرم شناسی. دانشگاه علامه طباطبائی، تهران.
- فرجیها، محمد؛ جوادی حسین آبادی، حسین. (۱۳۹۳). مطالعه جرم شناختی تخلفات و فساد اداری (سازمان فرهنگی، تفریحی شهرداری اصفهان). رفاه اجتماعی، ۱۴(۵۴)، ۲۴۳-۲۶۶. دسترس پذیر در: <http://refahj.uswr.ac.ir/article-1-1677-fa.html>
- همراهی، راضیه؛ زحمتکش، امین؛ جوادی حسین آبادی، حسین. (۱۳۹۷). نقش مؤسسات گزارش اعتبار در پیشگیری از فساد در پرتو اصل شفافیت اطلاعات مالی. در: سیاست جنایی در برابر بزهکاری اقتصادی، (ص. ۴۹۷-۵۲۵). تهران: میزان.
- شاه طالبی، بدری؛ جوادی حسین آبادی، حسین. (۱۳۹۱). تبیین مؤلفه های حقوق شهروندی در حیطه هویت ملی و جهانی، (مقاله). همایش هویت اسلامی در تمدن اسلام و ایران. رشت: دانشگاه آزاد رشت.
- حبیبزاده، محمدجعفر؛ جوادی حسین آبادی، حسین. (۱۳۹۲). فساد اداری (مطالعه موردی: سازمان ثبت احوال اصفهان). (مقاله). اولین کنفرانس بین المللی حماسه سیاسی و حماسه اقتصادی. تهران: دانشگاه آزاد اسلامی. دسترس پذیر در: <https://civilica.com/doc/496423>
- احمدی، آيسان؛ جوادی حسین آبادی، حسین. (۱۳۹۵). سیاست جنایی قضایی ایران در قبال اقلیت های مهاجر، (سخنرانی). همایش بین المللی حقوق و علوم اجتماعی. شیراز: دانشگاه شیراز. <https://civilica.com/doc/516452>
- طلائی، مرتضی؛ شریفی، سعید؛ جوادی حسین آبادی، حسین. (۱۳۹۰). حقوق فرهنگی شهروند اسلامی ضرورتی برای توسعه پایدار، (مقاله). همایش حقوق شهروندی. الیگودرز: دانشگاه آزاد الیگودرز.
- جوادی حسین آبادی، حسین. (۱۳۹۶). توجیه گری جنگ با تروریسم در پرتو راهبرد هراس اخلاقی، (مقاله). همایش بین المللی ابعاد حقوقی، جرم شناختی تروریسم. تهران: دانشگاه علامه طباطبائی.
- Mousavi Mojab, Seyed Dorid, & Javadi, Hossein. (2014). The relationship of organizational health with infractions and administrative corruption. *European Online Journal of Natural and Social Sciences*, 2(3s), 2001-2012.
- Sharifi, Saeed, & Javadi, Hossein. (2013). Codifying the components of citizen culture in the law-abiding, law-oriented. *International Journal of Physical and Social Sciences*, 3(2), 1-7.
- Sharifi, Saeed, & Javadi, Hossein. (2014). An overview of citizenship rights in the Iran's constitution. *Arabian Journal of Business and Management Review*, 3(12), 104-110.
۸. برای مطالعه در این خصوص نک:
- غلامی، حسین؛ جوادی حسین آبادی، حسین. (۱۳۹۸). درآمدی بر روش نظریه پردازی در جرم شناسی تلفیقی. فصلنامه روش شناسی علوم انسانی، ۲۵(۱)، ۱-۲۱. دوره ۲۵، شماره ۱۰۰، ۲۱-۱. <https://doi.org/10.30471/mssh.2019.1637>
- غلامی، حسین؛ جوادی حسین آبادی، حسین. (۱۳۹۸). جرم شناسی تلفیقی؛ روایت چالش ها، به گزینی راهکارها. آموزه های حقوق کیفری، ۱۶(۱۸)، ۳۵۱-۳۸۶.

یکی از نظریه‌هایی که می‌توان از آن برای تحلیل علت‌شناسی جرائم حکومتی بهره جست نظریه برچسب‌زنی است. نظریه برچسب‌زنی از دریچه‌ای که مدنظر نویسندگان مقاله است، کانون تحلیل خود را بر مناسبات میان مجرم و افراد دارای قدرت برچسب‌زنی قرار می‌دهد و علت جرم را در بدنامی و آثار منفی برچسب‌زنی جست‌وجو می‌کند، تغییر مسیر از نظام عدالت کیفری رسمی را به عنوان واکنش علیه جرم برمی‌گزیند و «پیش‌گیری از جرم را در گرو جرم‌زدایی و عدم مداخله بنیادین می‌داند و نظام عدالت کیفری مناسب را نظامی می‌داند که مدارای بیشتر و حداقل مداخله را داشته باشد» (وایت و هینز، ۱۳۹۵، ص. ۱۸۵).

هاوارد بکر به عنوان یکی از مشهورترین محققان جرم‌شناسی در زمینه برچسب‌زنی (ویلیامز و مک‌شین، ۱۳۹۵، ص. ۱۹۸) در کتاب غریبه‌ها^۹ در سال ۱۹۶۳، از خوانش‌های جرم‌شناسی تحقیقی در مورد مجرم و سؤال از این‌که مجرمان چه نوع اشخاصی‌اند و چرا مرتکب جرم می‌شوند؟ تا حدی فاصله گرفت و به این مسئله که چرا برخی رفتارهای خاص جرم‌انگاری می‌شوند، پرداخت (نجفی ابرندآبادی و گلدوزیان، ۱۳۹۷، ص. ۱۱). وی معتقد است انحراف ناشی از استعمال یک قاعده برای یک رفتار است و ویژگی ذاتی یک رفتار نیست (غلامی، ۱۳۹۸، ص. ۵)، بلکه برچسب‌هایی که برای ایجاد مقولات کج‌روی به کار گرفته می‌شوند بیانگر ساختار قدرت جامعه‌اند (گیدنز، ۱۳۹۳، ص. ۱۶۲، به نقل از: نجفی ابرندآبادی و گلدوزیان، ۱۳۹۷، ص. ۱۱).

از نظر بکر، جامعه کج‌روی را خلق می‌کند، به این معنا که گروه‌های اجتماعی با تعیین قواعدی که نقض آن‌ها به کج‌روی شکل می‌دهد و با کاربرد این قواعد در مورد اشخاص خاص و زدن برچسب غریبه یا بیگانه به آن‌ها، کج‌روی را می‌آفرینند (گوردون، ۱۳۸۸، ص. ۶۲۰، به نقل از: نجفی ابرندآبادی و گلدوزیان، ۱۳۹۷، ص. ۱۱). توجه به نقش قدرت در الصاق برچسب مجرمانه در کنار دیگری، غیرخودی، بیگانه، اجنبی، دشمن، بیگانه، منحرف و سایر برچسب‌های مشابه با تمرکز به سازوکارهای کنترل اجتماعی که مورد توجه بکر قرار گرفته است، زمینه کاربست نظریه برچسب‌زنی برای تبیین جرائم حکومتی را فراهم ساخته است (برای مطالعه بیشتر نک: بکر، ۱۴۰۱). به علاوه، توجه به نقش قدرت در الصاق برچسب مجرمانه به تدریج جرم‌شناسان را متوجه موضوع دیگری نمود که می‌توان آن را استراتژی‌های مدیریت آنگ اجتماعی نام نهاد و پنهان‌کاری، کناره‌گیری و مقابله را از جمله این سازوکارها دانست (Dollar & Tietjen, 2022).

باتوجه به آن‌که گونه‌های خاص مناسبات قدرت یکی از مفاهیم اصلی مدنظر دیدگاه برچسب‌زنی است (وایت و هینز، ۱۳۹۵، ص. ۱۸۰)، به این ترتیب می‌توان میان این دیدگاه و جرائم حکومتی پیوند مستحکمی برقرار کرد. نقش قدرت در دیدگاه‌های برچسب‌زنی از چنان اهمیتی برخوردار است که جرم‌شناسان مسئله کلیدی در دیدگاه‌های برچسب‌زنی را پرسش از قدرت و روابط آن دانسته‌اند و بر آن‌اند که میان تحلیل

انتقادی از فرایندهای برجسب‌زنی و تأثیر آن‌ها و افزایش منافع آنانی که دارای قدرت برجسب‌زنی هستند رابطه‌ای روشن وجود دارد (والکلیت، ۱۳۸۶، ص. ۴۹ و ۵۰)، چه آن‌که توانایی برخورد با رفتارهای دیگران به عنوان جرم با قدرت آغاز می‌شود و آنانی که قانون را وضع می‌کنند و همچنین تعیین‌کننده مشروعیت امورند، خودشان در موقعیت نقض قانون قرار دارند، بدون آن‌که به عنوان مجرم تعریف شوند (کلینارد و کویینی، ۱۹۷۸، به نقل از: راس، ۱۳۹۳، ص. ۱۱۹).

توجه به نقش و جایگاه قدرت در فرایند جرم‌انگاری و انگ‌زنی به تدریج جرم‌شناسان را از دریافته‌های اولیه دیدگاه برجسب‌زنی که تحلیل جرائم خیابانی و بزهکاری جوانان و نقش برجسب اولیه در بزهکاری ثانویه بود، متوجه جرائم یقه سفیدی ساخت. شوآرتز و اسکولنیک^{۱۰} پزشکان متهم به سوءرفتار را با کارگران غیرماهر متهم به ضرب و جرح مقایسه نمودند و دریافتند که پزشکان به احتمال کمتری درگیر پیامدهای زیان‌بار ناشی از جایگاه شغلی خود می‌شوند (شوآرتز و اسکولنیک، ۱۹۶۴، ص. ۱۳۳-۱۳۸، به نقل از: قورچی بیگی، ۱۳۹۴، ص. ۲۰۵). در مطالعه دیگری که بنسون^{۱۱} در رابطه با مجرمان یقه سفید انجام داد، دریافت که افراد حرفه‌ای و متخصص که متصدی مشاغل برخوردار از اعتماد هستند، به پیامدهای بدنام‌سازی دچار می‌شوند، در حالی که تجار به طور گسترده از این پیامد به دور می‌مانند (بنسون، ۱۹۸۵، به نقل از: قورچی بیگی، ۱۳۹۴، ص. ۲۰۵).

با مطرح شدن جرم‌شناسی پست مدرن و تأکید این رویکرد بر مسئله زبان و نقش آن در نظام عدالت کیفری، بار دیگر نظریه برجسب‌زنی در کالبدی نو متولد شد. پالمر^{۱۲} توضیح می‌دهد که زبان مانه تنها با تازاب دهنده واقعیت است، بلکه آن را شکل می‌دهد. استفاده از اصطلاحات کلی و برجسب‌زنده می‌تواند تاریخچه‌ای از سرکوب و نابرابری را بازتولید کند. برجسب‌ها را اغلب، طبقات غالب می‌سازند و بازتعریف می‌کنند تا قدرت خود را حفظ کنند. به این ترتیب می‌توان گفت که عموماً قدرت از زبان به عنوان ابزاری برای خلق واقعیت استفاده می‌کند و امکان سرکوب شهروندانی را که منحرف می‌نامد فراهم می‌آورد، بدون آن‌که در واقع چنین باشد. قدرت با نقض حقوق شهروندانی که غیرخودی، دشمن، دست‌نشانده، مزدور، معاند، نفوذی و... می‌نامد مرتکب جرم حکومتی می‌شود و در این مسیر، از قوانین غیراخلاقی یا غیرموجه^{۱۳} نیز

10. schwartz and skolnick

11. benson

12. Palmer

۱۳. برخی از تعبیر «قوانین غیرقانونی» در این زمینه استفاده کردند و معتقدند که در بسیاری از موارد، کنشگران عرصه تقنین، با وضع و تصویب قوانین ناقض حقوق اساسی و بنیادین شهروندان، از جمله قوانین تبعیض آمیز یا قوانین تحدیدکننده حقوق اساسی یا قوانین آسیب‌زا، پدیده «قوانین غیرقانونی» و «قوانین فاقد مشروعیت» را که به معنای قوانین خلاف عدالت و حقوق اساسی است، سبب می‌شوند، هرچند آن قوانین از جنبه شکلی، تشریفات قانونی را برای لازم‌الاجرا شدن طی کرده باشند. ◀

به وفور استفاده می‌کند. لذا تأکید بر اتخاذ زبانی که انسان بما هو انسان را مقدم بر وضعیت خاص وی قرار می‌دهد، می‌تواند نگرش عمومی را تغییر دهد، به حفظ کرامت فردی کمک کند و سیاست‌های حمایتی‌تر را تسهیل نماید (Palmer, 2018، با اندکی تغییر).

بنابر آنچه توضیح آن گذشت، به نظر می‌رسد با توجه به تأکید دیدگاه‌های برجسب زنی بر مناسبات قدرت و همچنین این نکته اساسی که برجسب زنی راهی برای انتقاد و تشریح سوءاستفاده از قدرت است (ویلیامز و مک‌شین، ۱۳۹۵، ص. ۱۹۸)، بتوان از این مسیر برای تشریح جرائم حکومتی که یکی از نمونه‌های بارز جرائم ناشی از سوءاستفاده از قدرت محسوب می‌شوند استفاده نمود. از منظر نگارندگان، دیدگاه‌های برجسب زنی را می‌توان از سه طریق با جرائم حکومتی پیوند داد. نخست، جرم‌انگاری افراطی با هدف تحدید حقوق و آزادی‌های عمومی که با سلب حقوق شهروندان، جرم حکومتی علیه آنان را رقم می‌زند؛ دوم، نقش مناسبات قدرت در جرم‌انگاری گزینشی که با جرم دانستن کنش‌های شهروندان و غیرمجرمانه تلقی کردن رفتارهای زیان‌بار حکومت، باعث بروز جرم حکومتی می‌شود؛ و سوم، نقش برجسب زنی در انسانیت‌زدایی و ارزش‌زدایی که با اتخاذ رویکرد دشمن‌مدار در قبال مجرمان و استفاده از سازوکارهایی نظیر جنگ با مجرمان، محرومیت از حقوق قانونی و مانند آن، باعث تحقق جرم حکومتی می‌شود. این نکته را نیز نباید از نظر دور داشت که دولت‌هایی که از روش‌های فوق استفاده می‌کنند به تدریج با پذیرش هویت بزهکارانه، البته نه در ظاهر، بلکه در عمل به صورت مکرر مرتکب نقض حقوق شهروندان می‌شوند و از طرق مختلف، سعی در موجه‌سازی رفتارهای زیان‌بار خود می‌کنند.

۱. جرم‌انگاری افراطی^{۱۴}

تعیین محدوده‌های مجاز و غیرمجاز رفتاری افراد از گذر جرم‌انگاری، کیفرگذاری، کیفرگزینی و کیفردهی در چارچوب قوانین و مقررات ماهوی و شکلی حقوق کیفری مشخص و تعریف می‌شود (نجفی ابرندآبادی، ۱۳۹۹، ص. ۲۴۹). به دیگر سخن، حقوق کیفری شکل قهرآمیز کنترل جرم آرمان‌گراست که با جرم‌انگاری و

► از این رو دولت‌ها با نقض حقوق اساسی و بنیادین شهروندان خود و با اتخاذ سیاست‌های مختلف به خصوص در زمینه‌های سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و قضایی، آسیب‌های فراوانی را در عرصه‌های مختلف به شهروندان وارد می‌آورند. این آسیب‌ها در موارد متعددی، متکی بر قانون است یا رفتارهایی است که نظر به انحصار دولت‌ها در عرصه قانون‌گذاری و با وجود آسیب‌زا بودن، مورد منع کنشگران عرصه تقنین قرار نگرفته است (برای مطالعه بیشتر نک: شیری و جعفرپورصادق، ۱۴۰۰).

۱۴. حقوق دانان جرم‌انگاری را به گونه‌های مختلف تعریف کرده‌اند. برای مثال، برخی آن را فرایند حقوقی می‌دانند که طی آن، حکومت‌ها با تمسک و توسل به قوه قاهره و بلامنازع سیاسی از رهگذر تصویب قوانین کیفری، اعمالی را از حیطه آزاد رفتاری به قلمرو کنترل دولتی قهرآمیز منتقل می‌کند (برهانی، ۱۳۹۴، ص. ۱۰۶). برخی دیگر جرم‌انگاری را فرایندی نامیده‌اند که بر پایه آن، قانون‌گذار با در نظر گرفتن هنجارهای اجتماعی یا ضرورت‌های دیگر، در چارچوب مبانی نظری مورد پذیرش خود، رفتاری

کیفرگذاری، محدوده اجتماعی غیرمجاز و نظارت شده رسمی را برای تابعان خود تعریف و تعیین می‌کند و با تهدید کیفری بالقوه و ترسیم دورنمای مجازات و پیامدهای آن، همزمان انصراف مجرمان بالقوه و قانون‌گرایی اشخاص حقیقی و حقوقی را ترغیب می‌نماید. حقوق کیفری با تهدیدهای کیفری بالفعل بزهکار، در مقام مبارزه با معلول برمی‌آید و از این رهگذر به دنبال محو یا کاهش بزهکاری در جامعه است (نجفی ابرندآبادی، ۱۳۹۸، ص. ۷۱۸). اگرچه واضعان سیاست جنایی در کشورها داعیه تأمین و تضمین امنیت شهروندان و حفظ نظم عمومی جامعه را به عنوان هدف غایی خویش طرح می‌نمایند، اما نوسان بهره‌مندی از آزادی تا قدرت که منبعث از بافت سیاسی حاکم در هر جامعه است، الگوهای مدیریت پاسخ به پدیده جنایی را تعیین می‌نماید. در دولت‌های مردم‌سالار اعمال برخی محدودیت‌های فردی - اجتماعی در جهت تلاش برای صیانت از شاخصه‌های حقوق بشر، رفاه جامعه و توسعه انسانی پایدار است که متولیان امر در جهت تقویت همبستگی اجتماعی از حضور جامعه مدنی در اتخاذ پاسخ‌های اجتماعی استقبال می‌نمایند (دارابی، ۱۴۰۱، ص. ۵۴). در این کشورها تأمین و تضمین امنیت شهروندان و حفظ نظم عمومی جامعه نمی‌تواند صرفاً دلیل موجهی برای هر نوع جرم‌انگاری و کیفرگذاری باشد، بلکه از آن جهت که جرم‌انگاری با تهدید و تحدید حقوق و آزادی‌های بنیادین شهروندان همراه است، جز با اقامه دلایل موجه امکان‌پذیر نیست و حکومت باید به این پرسش بنیادین پاسخ گوید که چرا به ممنوعیت کیفری اعمال دست می‌یازد و محدوده چنین مداخله‌های قهرآمیز تا کجاست؟ به بیانی دیگر، حق جرم‌انگاری و حد آن، محتاج اقامه دلایل موجه‌ساز است (فرحبخش، ۱۳۹۲). برای پاسخ به همین چالش معیارهای متعددی برای جرم‌انگاری تعیین شده است، از جمله معیار صافی (جاناناتان شنشک)^{۱۵}، معیار توازن دلایل، معیار مقبولیت و فرض هم‌نوایی، معیار منع ایراد خسارت و... در کنار این معیارها لازم است به بایسته‌های جرم‌انگاری توجه نمود، که از آن جمله می‌توان به حاکمیت قانون، التزام به اصل برائت، تناسب بین جرم و مجازات، اکتفا به حداقل، تطابق با انتظارات عمومی جامعه، رعایت حقوق بشر و ظرفیت نظام عدالت کیفری برای تحقق اهداف جرم‌انگاری توجه

را ممنوع یا الزام‌آور می‌کند و برای حمایت از آن، ضمانت اجرای کیفری پیش‌بینی می‌نماید (محمودی جانکی، ۱۳۸۲، ص. ۳۰، به نقل از: رایجیان اصلی، ۱۳۸۵، ص. ۱۰). هرچند تعریف اخیر از آن جهت که معیار جرم‌انگاری را مشخص نموده است بر تعریف نخست رجحان دارد، ولی در پاسخ به پرسش‌هایی از قبیل امکان در نظر گرفتن موازین بین‌المللی و حقوق بشری در جرم‌انگاری ساکت است. به همین سبب، پاره‌ای از جرم‌شناسان با شناخت چالش پیش‌گفته کوشیده‌اند که تعریف دیگری از جرم‌انگاری ارائه دهند که شامل هر دو دسته معیارهای داخلی و بین‌المللی باشد. در این تعریف دیگر از جرم‌انگاری آمده است: جرم‌انگاری عبارت است از فرایند ممنوع ساختن رفتارهایی که قانون‌گذار (قوه مقننه) در حقوق داخلی، بر پایهٔ هنجارها و ضرورت‌های اجتماعی و مراجع صلاحیت‌دار بین‌المللی (با تأکید بر سازمان ملل متحد در سطح جهانی)، بر پایهٔ هنجارهای پذیرفته شدهٔ حقوق بشری و منافع مشترک بین‌المللی، از رهگذر آن، به خلق عنوان مجرمانه و پیش‌بینی ضمانت اجرای معینی (به‌طور معمول از نوع کیفری) برای آن می‌پردازند (رایجیان اصلی، ۱۳۸۵، ص. ۱۰).

نمود (شمعی، ۱۳۹۲). به رغم اهمیت این موضوعات، جرم‌شناسان سنتی عموماً به مطالعه اعمالی می‌پردازند که قانون‌گذار آن را جرم‌انگاری کرده است، بدون آن‌که راجع به جرایمی، وجاهت و ضرورت اعطای وصف کیفری به این اعمال تحقیق کنند (نجفی ابرندآبادی، ۱۳۹۰، ص. ۱۰۲۳).

لازم به ذکر است که استفاده از برچسب‌های مجرمانه برای رفتار آدمی، تنها برای حمایت از ارزش‌های اساسی جامعه قابل پذیرش است، اگرچه بخشی از مهم‌ترین ارزش‌های جامعه صیانت از حقوق شهروندان است. در واقع لازم است حقوق کیفری از حقوق اقتصادی، مدنی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی شهروندان در برابر ناقضان آن‌ها حمایت کند (نجفی ابرندآبادی، ۱۳۹۱، ص. ۹). ولی حکومت‌ها در عمل در مواردی از ابزار هنجارگذاری جنایی برای افزایش سیطره قدرت و ارزش‌های مورد نظر حاکمیت و نه لزوماً جامعه و حفاظت از حقوق شهروندان استفاده می‌کنند. این فرایند حتی تا جرم‌انگاری احقاق حق هم به پیش خواهد رفت و شهروندان نه تنها از دسترسی به حقوق خود محروم می‌شوند، بلکه تلاش آنان برای نیل به حقوق شهروندی‌شان نیز با عناوین مجرمانه از سوی حکومت همراه می‌شود. حتی در عرصه علمی نیز به طور کلی، هرچه به دوره‌های جدیدتر نزدیک می‌شویم، ملاحظه می‌کنیم که جرم‌شناسی از رویکرد علت‌شناسی نخستین خود (جرم‌شناسی تحقیقی یا جرم‌شناسی سنتی) دور شده است و به سوی اهداف و روش‌های متفاوتی روی می‌آورد. گاه نیز با توجه به اهداف حکومت‌ها، سیاستمداران و دولتمردان رویکردهای سیاسی و ایدئولوژیک پیدا می‌کند و به عنوان ابزاری در دست آنان برای توجیه سیاست‌های جنایی مطلوب آن‌ها به کار گرفته می‌شود. بنابراین، شاهد سیاسی، اداری، ایدئولوژیک و ابزاری شدن جرم‌شناسی و شاخه‌های کاربردی آن هستیم (نجفی ابرندآبادی، ۱۳۹۱، ص. ۱).

بر اساس موازین حقوق بشری، الصاق برچسب‌های مجرمانه بر مجموعه وسیعی از رفتارهای شهروندان با هر عنوانی نظیر فضیلت‌گرایی، کمال‌گرایی، فایده‌گرایی، امنیت‌گرایی، اخلاق‌گرایی، نیل به اهداف ایدئولوژیک و ... همراه باشد پذیرفته شده نیست، بلکه با خوانشی دقیق از فضیلت‌گرایی می‌توان تحقق فضیلت را با صیانت از آزادی‌های شخصی با هم جمع نمود. نباید حق‌های بنیادین شهروندان را به پای فضیلت‌گرایی قربانی کرد. آری، ما می‌توانیم در عین مسلمان و فضیلت‌مند بودن، آزادی‌های شخصی را نیز پاس بداریم (محمودیان اصفهانی، ۱۴۰۱، ص. ۳۲۵-۳۲۶). فراتر از این، حتی حکومت فضیلت‌گرایانه ارسطویی با تفکیک میان فضایل عمومی از خصوصی برای ارتقای فضایل شخصی حق دخالت جرم‌انگاران در حوزه رذایل شخصی را ندارد و به علاوه سرکوب یا مجازات یا زور می‌تواند شهروندان را از سعادت بازدارد (محمودیان اصفهانی، ۱۴۰۱، ص. ۳۳۰). از منظر فایده‌گرایی نیز می‌توان گفت که این دیدگاه رویکردی حداقلی

به جرم‌انگاری دارد و توسل به آن را جز در موارد ضروری و گریزناپذیر برنمی‌تابد. فایده‌گرایان به قوا و قابلیت‌های آدمی اعتماد می‌کنند و او را واجد توانایی لازم برای تعیین خیرها و غایات بنیادین می‌پندارند. از این رو آزادی را ارجح می‌نهند و آن را برای وصول به غایت فایده‌گرایی ضروری می‌دانند. در مقابل، قدرت حکومت را از جنس شر می‌شمارند و اختیارات اقلی برای آن قائل‌اند و نقش حکومت را عمدتاً به رفع مانع محدود می‌کنند. بی‌گمان چنین نگرشی، جرم‌انگاری مضیق و محدود را در پی خواهد داشت. همچنین دیدگاه خاص فایده‌گرایان در خصوص ارزش‌های ذاتی و غایت‌گرا و به تبع ماهیت و غایت کیفر حکایت از آن دارد که صرفاً جرم‌انگاری اعمال شر پس از عبور از صافی تحلیل هزینه - فایده امکان‌پذیر است (فرحبخش، ۱۳۹۲). در سایر موارد نیز می‌توان به حد تعادلی دست یافت که در کنار برقراری امنیت، رعایت اخلاقیات و کرامت انسانی جرم‌انگاری‌های انجام‌شده مغایریتی با حقوق و آزادی‌های شهروندی نداشته باشد و یا لاقلاً کمترین آسیب را به آن‌ها وارد نماید. به دیگر سخن، با توجه به آن‌که بهره‌مندی از حقوق آزادی‌های اساسی اصل محسوب می‌شود و سلب آن‌ها به صورت استثنایی پذیرفته شده است، لذا ارائه تفسیر موسع از آنچه استثنا محسوب می‌شود غیرقابل‌پذیرش است. اصول متعدد حقوق کیفری نظیر اصل تفسیر مضیق قوانین کیفری، کاربرد کمیته حقوق جزا، حق بر مجازات نشدن، تفسیر به نفع متهم، همه در راستای آن است که اولاً از الصاق برچسب مجرمانه بر افراد جلوگیری شود و در ثانی، در صورت دریافت این برچسب، مرتکب از حقوق بنیادین انسانی خویش محروم نگردد.

هوساک در کتاب جرم‌انگاری افراطی با تأکید بر رشد انفجاری حجم و محدوده حقوق کیفری جدی‌ترین مسئله حقوق کیفری را در حال حاضر از یاد بی‌رویه آن می‌داند و بر آن است تا نظریه صحیح درباره جرم‌انگاری را ارائه نماید. به دیگر سخن، او به دنبال چارچوبی هنجارمند برای تشخیص قوانین کیفری بجا از قوانین نابجاست. به باور وی، جرم‌انگاری افراطی مهلک است و تحمیل مجازات‌های بیشتر به معنای بی‌عدالتی گسترده‌تر است. به اعتقاد وی، حجم قابل ملاحظه‌ای از مجازات‌های معاصر به دلیل تحمیل بر اعمالی که اصلاً نباید جرم‌انگاری می‌شدند، ناعادلانه است. از منظر وی، نظام عدالت کیفری آمریکا، هم در مجازات کردن و هم در جرم‌انگاری، زیاده‌روی کرده است و به طرز غیرعادی به سطوح بالایی از مجازات و میزان قابل ملاحظه‌ای از حقوق کیفری دچار است (هوساک، ۱۳۹۱). از منظر نویسندگان مقاله، این بی‌عدالتی که خود را در لباس تهدید و تحدید حقوق و آزادی‌های عمومی به نمایش می‌گذارد، مصداق بارز جرائم حکومتی است. به دیگر سخن، استفاده افراطی از برچسب‌های مجرمانه و به تعبیر دیگر، تعریف شهروندان به عنوان شهروند - مجرم نه تنها برخلاف موازین پیش‌گفته است، بلکه چنانچه جرم‌انگاری

افراطی منتج به نقض حقوق و آزادی‌های بنیادین شهروندان شود، خود به عنوان جرمی حکومتی قابل مطالعه است.

جرم‌انگاری افراطی نه تنها سبب سلب حقوق شهروندان می‌شود، بلکه مطالعه‌ای که اخیراً در فیلیپین در خصوص تأثیر برجسب‌زنی و جرم‌انگاری افراطی انجام شده است نشان می‌دهد که الصاق برجسب‌های منفی بر افراد مختلف و به‌ویژه نوجوانان چگونه می‌تواند آن‌ها را بدل به مشتریان ثابت نظام عدالت کیفری نماید، و متقابلاً برجسب‌زدایی و الصاق برجسب‌های مثبت می‌تواند با ایجاد انگیزه لازم، وضعیت تحصیلی و اجتماعی آنان را بهبود بخشد و مانع از شکل‌گیری هویت مجرمانه در آن‌ها شود (Pinkihan & Carpio, 2024, p. 765). همچنین اسمیت و همکاران، در پژوهشی با بررسی ۵۳۲ نفر در آمریکا در سال ۲۰۲۲ که ۵۶ درصد آن‌ها سابقه بازداشت داشتند به این نتیجه رسیدند که باورهای شخصی فرد درباره آن برجسب می‌تواند تأثیرات منفی بر روان او بگذارد. سابقه بازداشت تأثیر منفی بیشتری بر عزت نفس افرادی دارد که خودشان باورهای منفی درباره افراد بازداشت‌شده دارند (Smith et al, 2022). این یافته‌ها از نسخه اصلاح‌شده نظریه برجسب‌زنی حمایت می‌کنند و نشان می‌دهند که برجسب اجتماعی نه تنها از بیرون، بلکه از درون فرد نیز می‌تواند آسیب‌زا باشد. در واقع، جرم‌انگاری افراطی و افزایش میزان دستگیری و بازداشت افراد این زمینه را فراهم می‌آورد که مرتکب از دو جهت درست در همان مسیری که در حال مقابله با آن هستیم قدم بردارد: از یک سو، توسط جامعه با برجسب مجرمانه مواجه شود و طرد می‌گردد و از سوی دیگر، به لحاظ روانی، برای مرتکب هویت مجرمانه‌ای ایجاد می‌کند که در آینده بر اساس آن مجدداً عمل خواهد نمود. به علاوه، برجسب‌زنی‌های افراطی زمینه‌ساز ایجاد سوگیری‌های ناخودآگاه است. مورلند با تأکید بر مفهوم سوگیری‌های ناخودآگاه^{۱۶} بیان می‌کند که برجسب‌زنی باعث ایجاد سوگیری‌های ناخودآگاه در ذهن افراد می‌شود و بر تصمیم‌گیری‌های آن‌ها تأثیر می‌گذارد. این سوگیری‌ها در سیستم‌های آموزشی، قضایی، درمانی و اجتماعی دیده می‌شوند. برای مثال، ممکن است معلمی ناخودآگاه تصور کند که دانش‌آموزی از یک قوم خاص توانمندی کمتری دارد، که همین تصور باعث رفتار تبعیض‌آمیز می‌شود (Moreland, 2019). رفتار تبعیض‌آمیز در قبال شهروندان، چنانچه از سوی سازمان دولت انجام شود، زمینه‌ساز بروز جرائم حکومتی است. ممکن است همین‌که گروهی در زمره اقلیت‌های مذهبی باشند، آداب و رسوم خاصی را داشته باشند، در گروه اقلیت‌های قومی قرار گیرند، کنش‌های عادی آنان نیز در معرض جرم‌انگاری قرار گیرد. حتی اگر درسیاهه قوانین کیفری وارد نشود، دولت‌ها عموماً سبک زندگی اقلیت‌ها را برنمی‌تابند و علاقه‌مند

16. Implicit Bias

برچسب‌زنی به ایشان اند تا آنان را دشمنان جامعه، مخالفان استقلال کشور، مزدور اجانب، حامیان براندازی و مانند آن خطاب کنند و به مواجهه کیفری با آنان بپردازند.

جرم‌انگاری افراطی با توضیحاتی که گذشت، چنان واجد تأثیرات منفی است که در عرصه سیاست عمومی نگرانی‌هایی را برای ثبات قدرت سیاسی به وجود آورده است، چنان‌که ترامپ در سال ۲۰۲۵ طی فرمان اجرایی با عنوان «مبارزه با جرم‌انگاری بیش از حد در مقررات فدرال» اعلام می‌کند که ایالات متحده بیش از حد مقررات‌گذاری شده است. «قانون مقررات فدرال» بالغ بر ۱۷۵۰۰۰ صفحه است؛ بسیار بیشتر از آن‌که یک شهروند بتواند آن را بخواند یا درک کند. بدتر آن‌که بسیاری از این مقررات دارای مجازات کیفری در صورت نقض هستند. وضعیت به حدی وخیم شده که حتی وزارت دادگستری که مسئول اجرای قوانین کیفری است احتمالاً نمی‌داند چند جرم در این قانون وجود دارد. برخی منابع تعداد این جرائم را صدها هزار مورد تخمین زده‌اند.

چنین وضعیتی می‌تواند زمینه‌ساز سوءاستفاده و ابزار سرکوب افراد ناآگاه توسط مقامات دولتی شود. همچنین به نفع شرکت‌های بزرگی است که توانایی استخدام تیم‌های حقوقی گران‌قیمت برای عبور از پیچیدگی‌های مقررات را دارند و مانع ورود رقبا به بازار می‌شوند، درحالی‌که شهروندان عادی متضرر می‌شوند. وی اعلام می‌کند که هدف این فرمان، کاهش بار مقرراتی برای شهروندان عادی و جلوگیری از تبدیل شدن آن‌ها به مجرم به دلیل نقض مقرراتی است که از وجود آن بی‌اطلاع‌اند.^{۱۷}

یافته‌های پژوهش‌های مختلف نشان می‌دهد که جرم‌انگاری افراطی از طرق مختلف از جمله نقض حقوق و آزادی‌های بنیادین شهروندان، افزایش جمعیت کیفری، نادیده‌انگاری حقوق اقلیت‌ها، تکلیف‌گرایی گسترده و... زمینه بروز جرائم حکومتی را فراهم می‌آورد. میلر در پژوهشی با بررسی روند فزاینده‌ای از شیوه‌های پلیس‌گری توضیح می‌دهد که چگونه جرم‌انگاری حداکثری سبب شکل‌گیری دولت کیفرمدار می‌شود که راه حل هر مشکلی را در مجازات شهروندان جست‌وجو می‌کند (Müller, 2011). در نتیجه مواجهه شهروندان با دولت کیفرمدار که با نقض حقوق شهروندان، مرتکب جرائم حکومتی علیه آنان می‌شود، شهروندان نیز در جهت مقابله، مبادرت به انواعی از مقاومت‌ها می‌نمایند که توسط دولت مهار می‌شود. سانتوس در این خصوص به نقل از لیسینگ (۲۰۱۸) توضیح می‌دهد که انحصار دولت بر خشونت

۱۷. نک:

<https://www.whitehouse.gov/presidential-actions/2025/05/fighting-overcriminalization-in-federal-regulations>

مشروع هرگز مطلق نیست. از سوی دیگر، «مشروط بودن» سرکوب دولتی، پویایی‌های خشونت اجتماعی را به شدت شکل می‌دهد (Santos, 2024) و در نتیجه، با بروز خشونت شهروندان، دولت‌ها به نحو شدیدتری به مواجهه با آن‌ها خواهند پرداخت و گونه‌های شدیدتری از جرائم حکومتی بروز خواهد نمود.

۲. برچسب‌زنی گزینشی

جرم و مجرم محصول قانون‌گذار، پلیس، دادسرا و دادگاه است (نجفی ابرندآبادی، ۱۳۹۱، ص ۲۰). به این ترتیب، حکومت واجد قدرت مطلق در جرم‌انگاری و کیفرگذاری است و طفره رفتن از الصاق برچسب مجرمانه بر یک رفتار خاص به میزان قدرت بستگی دارد (تانل، ۱۳۸۸، ص ۱۰). درحالی‌که جرم‌شناسی حقوق کیفری پیشنهاد می‌کند وصف‌گذاری و تعریف یک جرم باید به‌گونه‌ای باشد که تابع حقوق کیفری بتواند با آن وصف و تعریف ارتباط روانی برقرار کند، قبح عمل و درجه شدت عمل را درک کند و از سوی دیگر، مبهم، دویپهلو و در نتیجه، جرم‌زنا باشد و زمینه تفسیر موسّع علیه متهم را فراهم نکند (نجفی ابرندآبادی، ۱۳۹۸، ص ۷۲۳). قدرت‌ها جرم‌انگاری را بدل به ابزاری برای حفاظت از خویش نموده‌اند و صیانت از سیطره خود را از طریق آن میسر می‌سازند. بنابراین در عمل جرم‌انگاری رفتارها در جامعه عموماً بر مبنای مصالح صاحبان قدرت و هیئت حاکم از یک سو، و منافع صاحبان ثروت و سرمایه از سوی دیگر است.

قانون‌گذار و حقوق کیفری کمتر به جرائم مرتبط با قدرت سیاسی و اقتصادی یعنی اعمال، تصمیم‌ها و سیاست‌های اصحاب قدرت یعنی اقلیت حاکم می‌پردازند (نجفی ابرندآبادی، ۱۳۹۰، ص ۱۰۲۲). عموماً حکومت‌ها رفتارهایی را جرم‌انگاری و کیفرگذاری می‌کنند که سطیره و هژمونی آن‌ها را در معرض خطر قرار ندهد و به علاوه باعث تقویت آن شود. به این ترتیب، نه تنها رفتارهای زیان‌بار دولت‌ها مورد جرم‌انگاری قرار نمی‌گیرد، بلکه جرم‌انگاری‌های صورت گرفته عموماً به دنبال افزایش اختیارات دولت در مواجهه با جرائم ارتكابی توسط شهروندان است. از این منظر، جرم‌انگاری، آیین تحقیر شهروندان و تطهیر دولت است. به عبارت دیگر، قانون به سمت خاصی سوگیری دارد، به این معنا که در مقابل افراد ناتوان، به نفع صاحبان قدرت وارد عمل می‌شود. در نتیجه اعمال خلاف قانون طبقات برتر معمولاً از تعاریف جنایی مستثنا می‌شود، درحالی‌که رفتارهای غیرقانونی طبقات پایین‌تر عمدتاً انحراف و در بسیاری از موارد، جنایت‌کارانه تلقی می‌شود (تانل، ۱۳۸۸، ص ۱۰). تردیدی نیست که فرایند جرم‌انگاری، مباح بودن رفتارهای زیان‌بار برخی گروه‌ها چون کارگزاران دولتی را می‌پذیرد که از آن جمله می‌توان به عدم جرم‌انگاری رفتارهای ارتشیان آمریکا در برخورد با زندانیان گوانتانامو و ابو غزئیب اشاره کرد (هاومن، ۱۳۹۶، ص ۵۹).

از منظر بکر، فرایند شناسایی ارزش‌ها به صورت گزینشی بوده، متعلق به توده مردم نیست، بلکه در جهت تأمین منافع سیاسی قدرت حاکم قرار دارد (نجفی ابرندآبادی، ۱۳۷۵، ص. ۲۰۵). این حکومت است که بر بعضی از اعمال برجسب مجرمانه می‌زند تا امکان واکنش علیه آن‌ها را فراهم کند و به رغم آن‌که خود مهم‌ترین ارزش‌های اجتماعی را نقض می‌کند، با استفاده از قدرتش نقض آن ارزش‌ها را مجاز تلقی می‌کند و یا اعمال مجرمانه خود را موجه جلوه می‌دهد. درست به همین دلیل است که جرم‌شناسان رادیکال تعریف جرم در قوانین کیفری را فنی و فاقد پیام می‌دانند. تعریف جرم به عنوان فعل یا ترک فعلی که قانون‌گذار برای آن مجازات پیش‌بینی کرده است تکلیف و قید خاصی برای جامعه و به ویژه قانون‌گذار تعیین نمی‌کند. در عین حال، این تعریف بی‌طرف نیست، زیرا به جرم‌انگاری نقض حقوق مدنی، سیاسی و اقتصادی به رسمیت شناخته شده مردم در قوانین اساسی کشورها و منشور بین‌المللی حقوق بشر اشاره‌ای نمی‌کند و تکلیفی در این زمینه برای قانون‌گذاران تعریف نمی‌نماید (نجفی ابرندآبادی، ۱۳۹۰، ص. ۱۰۲۴). بنابراین جرم و در نتیجه مجرم در واقع محصول رویکرد و نحوه حکمرانی سیاسی - اقتصادی - اجتماعی دولت‌ها و در رأس آن نحوه سیاست‌گذاری کیفری و سیاست‌گذاری پلیسی - قضایی و چگونگی مداخله و داددهی نظام عدالت کیفری است. مسائلی همچون بی‌عدالتی اجتماعی، نابرابری طبقات جامعه، تبعیض‌های اقتصادی، جنسی، نژادی و دینی، بحران، رکود و بی‌ثباتی اقتصادی، نادیده گرفتن حقوق مدنی و سیاسی و زیست محیطی شهروندان و... ریشه در چگونگی جامعه و حکومت‌داری دارد؛ مسائلی که به نوبه خود منشأ آسیب‌های اجتماعی از جمله بزهکاری واقع می‌شوند. در چنین بستر سیاسی - اقتصادی - اجتماعی بزهکاران خود به نوعی قربانی نحوه حکمرانی حکومتیان و اوضاع و احوال حاصل از آن محسوب می‌شوند (نجفی ابرندآبادی، ۱۳۹۸، ص. ۷۲۴). در چنین شرایطی همان‌گونه که لسلت اشاره می‌کند، نیازمند آنیم که از طریق تبادلات اجتماعی، اعمال دولتی را نیز تقبیح و برجسب مجرمانه بزنیم (لسلت، ۱۳۹۷، ص. ۱۱۰). در واقع، همان‌گونه که حکومت با استفاده از روش برجسب‌زنی افتراقی برخی از ارزش‌های اجتماعی و البته اعمال مدنظر خویش، که لزوماً رفتارهای ناقض ارزش‌ها نیستند، را با برجسب مجرمانه مواجه می‌کند و به این ترتیب، زمینه ایراد آسیب به شهروندان را به بهانه حمایت از ارزش‌های اجتماعی در قالب ضمانت اجراهای کیفری (اعدام، مجازات‌های غیرانسانی، سوءاستفاده از کیفرها و...) و همچنین نقض سایر حقوق مدنی، سیاسی، اقتصادی و اجتماعی فراهم می‌آورد، مردم نیز می‌توانند با الصاق برجسب مجرمانه بر اعمال زیان‌بار حکومت زمینه واکنش علیه جرائم حکومتی را به وسیله ضمانت اجراهای غیررسمی در قالب اعتراض، تحصن، راهپیمایی، مراجعه به مجامع بین‌المللی فراهم آورند. همچنین مردم می‌توانند از

طریق رسانه‌های آزاد، هراس اخلاقی لازم را نسبت به اقدامات زیان‌بار حکومت ایجاد کنند و جامعه را متقاعد سازند که باید علیه دولت بزهکار دست به اقدام بزنند. به این ترتیب، فرایند بدنام کردن دولت از طریق برجسب‌زنی، زمینه‌شناسایی جرائم حکومتی را فراهم می‌کند. هرچند مجرمان یقه سفید، و همچنین حکومت، به دلیل بهره‌مندی از فرصت‌های قانونی (و فرا قانونی) به احتمال زیاد خود را از تأثیرات منفی برجسب‌ها رها می‌کنند (قورچی بیگی، ۱۳۹۴، ص. ۲۰۵). ولی با وجود این، بی‌تردید اگر روند برجسب‌زنی تداوم یابد، به تدریج اذهان عمومی داخلی و خارجی، حکومت را با ویژگی مطرح شده می‌شناسند و واکنش‌های بین‌المللی نسبت به اعمال حکومت برانگیخته خواهد شد.

فرا تر از فرایند جرم‌انگاری‌های گزینشی، حتی الزاماتی که به‌طور قانونی متوجه دستگاه‌های حکومتی است و نقض آن‌ها واجد ضمانت اجراست، در عمل نقض می‌شود. مطابق با نظریه قانون در عمل دو نوع قانون وجود دارد: قانون در کتاب که مسئولان را به رعایت عدل و انصاف و برخورد مساوی با همه شهروندان فرامی‌خواند، و قانون در عمل که چهره‌ای ظالمانه از مسئولان نشان می‌دهد که به نفع ثروتمندان و قدرتمندان و به زیان فقرا و ناتوانان عمل می‌کند. از این رو، قوانین جنایی در طول تاریخ و در عمل در خدمت منافع ثروتمندان و قدرتمندان بوده است تا حامی منافع فقرا و ضعفا. تحت تأثیر همین نفوذ تاریخی، قانون‌گذاران امروزی هم به تدوین و تصویب قوانین به نفع ثروتمندان و قدرتمندان متمایل اند. عوامل اجرایی قانون مثل بازرسان و قضات نیز به همین شکل به ابزار منافع قدرتمندان و ثروتمندان تبدیل می‌شوند. البته این نوع‌گرایی در عوامل اجرایی قانون چندان مربوط به ویژگی‌های فردی آنان نمی‌شود، بلکه نوعی جبر و الزام سازمانی است. به بیان دیگر، طبیعت هر سازمانی اقتضا دارد که اعضایش را در انجام وظایفشان به رفتارهایی وا دارد که پاداش‌ها را بیشتر و دردسرها را کمتر سازند. پاداشی که نصیب عوامل اجرایی قانون می‌شود، حذف کسانی است که در دسر درست می‌کنند و دستگیر کردن، بازجویی، محاکمه و محکوم کردن افراد ضعیفی چون ولگردان، خانه‌به‌دوشان، زنان خودفروش و سارقان که تصور می‌شود چنین نقشی را ایفا می‌کنند. از سوی دیگر، اجرای قانون در مورد کسانی از طبقه متوسط و بالا که مرتکب کج‌رفتاری می‌شوند هم کار آسانی نیست و ممکن است باعث دردسر عوامل اجرایی قانون شود. در نتیجه، این الزامات سازمانی ضابطان قانون را به خدمت منافع قدرتمندان و ثروتمندان درمی‌آورند (تیو، ۲۰۰۱، ص. ۴۵-۴۶ به نقل از: یعقوبی و همکاران، ۱۳۹۳، ص. ۱۹۹).

به عقیده برخی از نویسندگان، در مواردی که فرد پذیرنده برجسب نوجوان باشد آثار برجسب‌زنی تشدید می‌شود. این تشدید از مسیر تغییرات درون فردی که در پرتو شکل‌گیری خودپنداره منفی ایجاد شده است رخ

می‌دهد (Kim, 2024). در نتیجه، اگر حکومت بر این قشر که ممکن است باورها، ارزش‌ها، سبک رفتاری، نوع پوشش، ادبیات و علایق متفاوتی داشته باشند برجسب منحرفانه الصاق کند، این برجسب باعث شکل‌گیری خودپنداره منفی در نوجوان و جوان می‌شود و با شکل‌گیری هویت جدید رفتار قربانیان جرم حکومتی در برابر دولت تشدید می‌گردد و به این ترتیب، مجدداً نظام عدالت‌کیفری به صورت شدیدتری واکنش نشان می‌دهد و این چرخه معیوب ادامه می‌یابد.

۳. ارزش‌زدایی/انسانیت‌زدایی

اگر بپذیریم که حقوق کیفری فن آرایش حقوقی سیاست در قلمرو کیفری است، یعنی آرایش حقوقی راهبردهای کلان دولت‌ها (حکومت‌ها) در زمینه جرم‌انگاری و کیفرگذاری و برائت‌گزینی یا مجرمیت‌گزینی است. بنابراین، مفاد قانون مجازات و قانون آیین دادرسی کیفری یک کشور آیین تمام‌نمای اندیشه و ایدئولوژی مبنایی نظام حکمرانی سیاسی آن است (نجفی ابرندآبادی، ۱۴۰۱، ص. ۱۰۸۰). ایدئولوژی مبنایی نظام حکمرانی سیاسی می‌تواند به‌گونه‌ای سامان یافته باشد که ارتکاب جرم را با ارزش‌زدایی و انسانیت‌زدایی همراه سازد و او را مغضوب درگاه پروردگار داند و لایق شدیدترین کیفرها قلمداد نماید، و یا این‌که بزهدکار را شهروند خطاکاری بشمارد که اگرچه وی را تنبیه می‌کند، ولی او را هیچ زمان از آغوش گرم خود بی‌بهره نمی‌سازد. در چنین صورتی، فرد با ارتکاب جرم ارزشمندی و انسانیت خود را از دست نمی‌دهد؛ رویکردی که در آموزه‌های غنی اسلامی نسبت به فرد خطاکار وجود دارد و ارتکاب جرم و گناه سبب از بین رفتن کرامت ذاتی انسان نمی‌شود و همواره امکان توبه و اصلاح برای فرد خطاکار فراهم است. وانگهی نمی‌توان انکار نمود که قدرت آن چنان است که نه تنها از پذیرش اقدامات زیان‌بار خود به‌عنوان جرم طفره می‌رود، بلکه در نقطه مقابل، از طریق مجاری و شبکه‌های متعدد ارتباطی به‌راحتی می‌تواند به گروه‌ها یا اشخاص برجسب مجرم یا تهدیدکننده امنیت بزند و آن‌ها را نامناسب، افراطی، رادیکال، برانداز و تروریست معرفی نماید (راس، ۱۳۹۳، ص. ۱۴۴)، و بدین‌سان آن‌ها را به آماج مناسب برای جرائم حکومتی بدل سازد. البته مهم نیست که آیا چنین افرادی تهدید بالفعل هستند یا نه، بلکه مسئله این است که مراجع قدرت آن‌ها را این‌گونه تعریف کرده‌اند تا مورد کنترل و نظارت حکومت قرار گیرند (راس، ۱۳۹۳، ص. ۱۴۷). نمونه‌های متعددی وجود دارد که گروه‌های مخالف، از طرف حکومت‌ها به‌عنوان تهدیدکننده نظم و امنیت شناخته شده‌اند و در نتیجه با آن‌ها برخورد می‌شود. پژوهش‌های اخیر در خصوص تأثیر برجسب بر رفتار نشان می‌دهد که

برچسب‌زنی از طریق ایجاد فشار روانی و احساسات منفی ناشی از دریافت برچسب سبب شکل‌گیری رفتار می‌شود. روشلو و همکاران با بررسی نمونه‌ای بیش از ۱۳ هزار نفر نتیجه می‌گیرند که یکی از عوامل در بروز رفتارهای مجرمانه، خشم ناشی از دریافت برچسب است (Rochelean et al, 2025). این برچسب‌زنی و خشم ناشی از الصاق آن می‌تواند واکنش شهروندان را در پی داشته باشد و به دنبال آن، زمینه برای ارتکاب جرائم حکومتی علیه آنان را پدید آورد، چنان‌که در ناآرامی‌های سیاسی دهه‌های ۱۹۶۰ و ۱۹۷۰ در ایالات متحده آمریکا گروه‌های بسیاری با برچسب‌هایی نظیر انحرافی، اغتشاشگر، نفوذی و... معرفی شدند و به این ترتیب، با الطاق برچسب مجرمانه و واکنش شدیدتر شهروندان زمینه ارتکاب انواع جرائم حکومتی در خصوص مخالفان پدید آمد. همچنین می‌توان به برچسب‌هایی که حکومت ترکیه به فعالان جنبش اعتراضی «مادران شنبه» الصاق نمود اشاره کرد؛ برچسب‌هایی که این جنبش را با فعالیت تروریستی پیوند می‌داد و به این ترتیب، زمینه ارتکاب جرائم حکومتی متعددی را علیه معترضان فراهم آورد.^{۱۸} همچنین می‌توان به جنبش «روسی سفیدها» اشاره نمود که حکومت آرژانتین آن‌ها را «دیوانگان پنج‌شنبه» و «مادران تروریست» نام نهاد و بسیاری از آن‌ها را شکنجه کرد و به قتل رساند. همچنین پیاده‌نظام دشمن، مزدبگیر اجانب، بمب‌های خنثی نشده، مانکن‌های خیابانی، هنجارشکنان اجتماعی، مروجان فساد و ابتذال (فرجه‌ها، ۱۳۸۷، ص. ۷)، اشرار، آشوبگر، هنجارشکن، ساختار شکن، اغتشاشگر، بیگانه، غیرخودی، اراذل و اوباش و... از دیگر برچسب‌هایی‌اند که حکومت‌ها از آن‌ها برای ارزش‌زدایی استفاده می‌کنند.

روث تریپلت و لیندسی آپتون از جرم‌شناسانی‌اند که در زمینه نظریه برچسب‌زنی و تأثیرات آن در عدالت کیفری تحقیق کرده‌اند. یکی از آثار برجسته آن‌ها مقاله‌ای با عنوان «نظریه برچسب‌زنی؛ گذشته، حال و آینده» است که به بررسی تاریخچه این نظریه، تأثیر آن بر جرم‌شناسی، و روندهای جدید تحقیقاتی در این زمینه می‌پردازد. نویسندگان در این مقاله اشاره می‌کنند که یکی از نمونه‌های اخیر برچسب‌زنی را می‌توان در سیاست جنگ با تروریست مشاهده نمود. الصاق برچسب تروریست سبب می‌شود که افراد بسیاری با دریافت این برچسب بیگانه تلقی شوند و تحت ستم دولت قرار گیرند. بنابراین، نظام‌های عدالت کیفری در حال حاضر علاقه وافری به استفاده از مکانیسم انسانیت‌زدایی، طرد و دیگری‌سازی و غیرخودی دارند (Triplett & Upton, 2015).

انسانیت‌زدایی مفهومی است که از اوایل دهه ۱۹۷۰م مورد توجه اندیشمندان حوزه روان‌شناسی قرار

۱۸. سلیمان سویلو، وزیر کشور ترکیه، در دفاع از حمله پلیس به این مادران شنبه، گفت: ما دیگر اجازه برگزاری این تجمع را نخواهیم داد. دیگر اجازه نخواهیم داد تا میدان گالاتاسرای به جایی برای مشروعیت بخشیدن به گروه‌های تروریستی شود.

گرفت. انسانیت‌زدایی فرایندی است که به سست شدن موانع اخلاقی ایستاده در برابر خشونت علیه گروهی خاص منجر می‌شود. به واسطه فرایند انسانیت‌زدایی، هویت فردی و اجتماعی اعطاشده به افراد در اجتماع از بین می‌رود. این فرایند نگرش طرف انسانیت‌زدا را، هم نسبت به خود و هم نسبت به هدفش، آن‌گونه سازمان می‌دهد که برای او نه ضروری است و نه اساساً امکان دارد که رابطه بین خود و دیگری را در چارچوبی اخلاقی ببیند. اصول اخلاقی در مورد قربانیانی که مورد انسانیت‌زدایی قرار می‌گیرند دیگر اعمال نمی‌شود و موانع اخلاقی مخالف یا کشتن آن‌ها به آسانی برمی‌افتد (غلامپور و فرجیها، ۱۳۹۹، ص. ۶۹۳).

یکی دیگر از جلوه‌های بارز دیگری‌سازی و غیرخودی را می‌توان در رویکرد حقوق کیفری دشمنان ملاحظه نمود. خاستگاه گفتمان دشمن‌مداری با «جرم‌شناسی راست نو» و «جرم‌شناسی دیگران» مرتبط است و از لحاظ نظری به اندیشه «حقوق کیفری دشمنان» پروفیسور گونتر یاکوبس، استاد ممتاز دانشگاه بُن آلمان، بازمی‌گردد، و در عرصه عمل نیز حقوق آمریکایی پس از عملیات‌های دهشت‌افکن ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱ مصداق بارز آن است (صدر توحیدخانه، ۱۳۹۲، ص. ۴۸۰).

این رویکرد از طریق تزریق مفاهیم دوگانه «شهروند» و «دشمن» به سیاست جنایی و حقوق کیفری و تشبیه منظومه عدالت کیفری به صحنه مصاف میان «جرم» و «امنیت» با «وام‌گیری مؤلفه‌های حقوق جنگ و بازتعریف جنگ از جرم» (غلامی، ۱۳۹۸، ص. ۱۳۷۳)، در تکاپوی استحاله حقوق کیفری و نظامی‌سازی شیوه‌های کنترل و پاسخ‌دهی به جرم با تمسک به منطق و قواعد حاکم بر جنگ و به کار بستن ابزارهای قانونی به مثابه سلاح است.

از این منظر، بزهکار فردی نیست که قربانی محرومیت‌های اجتماعی و خانوادگی باشد، بلکه فردی مشابه سایر افراد جامعه است که با ارتکاب جرم، دیگر سزاوار تدابیر حمایتی و رفاهی نمی‌باشد (طاهری، ۱۳۹۲، ص. ۱۵). در این رویکرد، بزهکار به سان فرد بیگانه با اجتماع و خارج از شبکه‌های درون آن، قلمداد می‌شود و جرم نه تنها مؤید چنین بیگانگی محسوب می‌گردد، بلکه تحمل مجازات و پاسخ‌های نظام عدالت کیفری نیز هیچ تضمینی برای ادغام و انطباق دوباره وی در جامعه ایجاد نمی‌نماید. به این ترتیب، بزهکار فردی غیر از «ما» و در زمره «آن‌ها» قلمداد می‌گردد، به طوری که با اعلان جنگ و ابراز دشمنی، بیگانگی نسبت به «ما» و ضرورت کاربست واکنش‌های سخت‌گیرانه نسبت به خود را نیز موجه ساخته است.

از جمله نظریه‌های مرتبط با دشمن‌مداری می‌توان به نظریه سپربلا یا بلاگردان اشاره کرد. بر اساس

این نظریه، حکومت‌ها با فرافکنی در زمینه پذیرش علل ناکامی سیاست‌ها و عملکردشان جامعه را به «خودی» و «غیرخودی» تقسیم می‌نمایند و با تمسک به ابزار مجازات، بزهکار را قربانی می‌کنند تا سایر شهروندان حاکمیت را تخطئه نکنند. در این اندیشه نیز مجرم فردی خطرناک و غیرقابل اصلاح تلقی می‌شود و محکوم به حذف از گردونه روزگار است. در حقیقت، بزهکار بر مبنای اندیشه‌های سلبی، فردی خطرناک و اصلاح‌ناپذیر تلقی می‌گردد که به منظور حفظ امنیت جامعه باید برای همیشه از جامعه طرد شود (رضوانی، ۱۳۹۶، ص. ۲۱۶). اطلاق عنوان «جنگجو» و «محارب» بر گروهی از مجرمان، اصولاً با هدف اتخاذ سیاست‌های سخت‌گیرانه کیفری از طریق حذف یا طرد آنهاست. چنین بزهکارانی، اصولاً مشمول گفتمان اصلاح، ادغام و بازپذیری اجتماعی قرار نمی‌گیرند، بلکه به عنوان دشمنان و بیگانگانی تلقی می‌گردند که مستحق نفی، طرد و حذف اند (غلامی، ۱۳۸۹، ص. ۴۴۱-۴۴۲). یاکوبس در خصوص جایگاه بزهکار، بر این عقیده است که مجرمان پایدار و غیرقابل اصلاح نه تنها تهدیدی علیه مردم هستند، بلکه کل نظام اجتماعی، انسجام جامعه و مشروعیت و عملکرد نظم حقوقی، با این مجرمان به چالش کشیده می‌شود^{۱۹} (رضوانی، ۱۳۹۶، ص. ۷۵) و به همین دلیل، اجرای رویکردی سخت‌گیرانه، دشمن‌مدارانه و خارج از آنچه نسبت به شهروندان عادی اجرا می‌گردد را در حق آنان روا می‌دارد.

با وجود آنچه گفته شد، نباید فراموش نمود که بزهکار نوعاً دشمن اجتماع نیست و هیچ دلیل و معیاری نیز وجود ندارد تا در چارچوب آن بتوان حکم به اصلاح‌ناپذیری ذاتی و ابدی گروهی از بزهکاران داد. اگرچه در جهان کنونی، جرائم با نرخ و موجی انفجاری رو به افزایش و تکثر می‌روند، اما راه چاره یک‌سره در ایستگاه سرکوب و حذف مجرمان از اجتماع متوقف نمی‌شود (ساکو و کونانی، ۱۳۹۸، ص. ۱۱۰-۱۱۱). علاوه بر این، توسعه و توجیه فهم دشمن‌مدارانه از برخی بزهکاران شاید در بادی امر، منتهی به تسهیل کاربست رویکردهای سخت‌گیرانه نسبت به آنها گردد، اما در انتقاد از آن می‌توان این‌گونه برداشت نمود که اساساً کشوری که با زبان جنگ به بزهکارانش پاسخ‌گویی نماید، عملاً علیه خود اعلام جنگ نموده است (غلامی، ۱۳۸۹، ص. ۴۴۳).

بازتاب رویکرد جنگ با جرم و واکنش نسبت به آن به خوبی در فیلم آخرین قلعه^{۲۰} به نمایش درآمده

۱۹. علاوه بر یاکوبس، دیوید گارلند نیز نگاهی متفاوت به مجرم خطرناک به عنوان «دیگری» و نه «ما» دارد. او معتقد است که چنین مجرمی می‌تواند در مرزهای سرزمینی زندگی کند، اما به جای تلاش جهت ادغام، سعی در طرد مجرم می‌شود، درحالی‌که نظریه یاکوبس، عمده توجهش بر حذف مجرمان است (رضوانی، ۱۳۹۶، ص. ۷۶).

20. The Last Castle

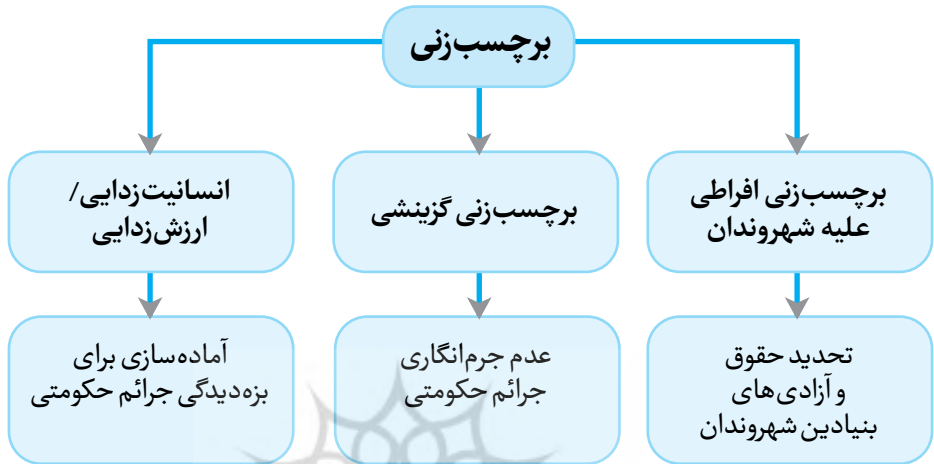
است. در این فیلم یک ژنرال عالی‌رتبهٔ ارتش آمریکا به دلیل امتناع از شرکت در جنگ عراق، پس از شکنجه شدن به زندان می‌رود. او در طول داستان، با رئیس زندان به تقابل برمی‌خیزد، چراکه رئیس زندان برخورد نامناسبی با زندانیان دارد و باعث مرگ تعدادی از آن‌ها شده است. او در دیالوگ‌های مختلف فیلم، زندانیان را دشمن خطاب می‌کند و بیان می‌دارد که هیچ تفاوتی بین دشمن خارجی و مجرمان داخلی نیست و هر دو گروه لایق برخورد‌های شدیدند. در پاسخ به این تحقیر، ژنرال زندانی طی نقشه‌ای منظم و حساب شده اقدام به شورش می‌کند. در این تقابل، رئیس زندان شکست سنگینی متحمل می‌شود و افزون بر خسارت زیاد به زندان، سلطهٔ او نیز زیر سؤال می‌رود و بازداشت می‌شود. در صحنه‌های مختلفی از فیلم، کارگردان با هنرمندی تمام صحنه‌هایی را به نمایش می‌گذارد که بیانگر تلقی جنگ از جرم است، از جمله بهره‌کشی از زندانیان، تحمیل مجازات‌های بی‌رحمانه و قتل زندانیان.^{۲۱}

باید توجه داشت کسانی که از آن‌ها ارزش‌زدایی شده است بیش از سایرین در معرض توجه قرار می‌گیرند. در معرض توجه قرار داشتن به نوبهٔ خود باعث می‌شود اعمال افراد با هدف کشف انحرافات، بیشتر کنترل شود؛ شرایطی که مجدداً نقض حقوق این افراد را تشدید و توجیه می‌کند. این نکته را نیز باید افزود که همان‌گونه که حکومت‌ها تلاش می‌کنند با الصاق برجسب مجرمانه بر مخالفان ارتکاب جرم علیه آنان را توجیه کنند، از سوی دیگر می‌کوشند تا برجسب‌هایی نظیر قابل اطمینان بودن را از طرق مختلف و به‌ویژه از طریق رسانه‌ها به خود نسبت دهند تا اقداماتشان را توجیه کنند.

علاوه بر آنچه گفته شد، برخی از ویژگی‌ها مانند اقلیت بودن، جوان بودن، وابستگی به طبقات فرودست، وابستگی به فرق مذهبی به رسمیت شناخته نشده، سابقهٔ کیفری و... آمادگی لازم را در افراد برای بزه‌دیدگی ناشی از جرائم حکومتی فراهم می‌کند. دست‌اندرکاران نظام عدالت کیفری نظیر پلیس، قضات و... تفسیرهای متفاوتی از گروه‌های فوق دارند؛ تفسیری که نقض حقوق این اشخاص و ارتکاب جرائم حکومتی علیه آنان را فراهم می‌آورد. برای نمونه، جوان بودن و فرهنگ برآمده از آن زمینهٔ واکنش مختلف پلیس علیه این قشر را فراهم می‌کند. واکنش‌هایی که برخی از آن‌ها عملاً نقض حقوق شهروندی و نقض اصل قانونمندی جرائم و مجازات‌هاست. به این ترتیب، واکنش علیه چنین گروه‌هایی به‌تدریج تبدیل به کلیشهٔ ذهنی خواهد شد و صرف حضور این افراد، حتی بی‌آن‌که اقدامی انجام دهند، آسیب‌رسان قلمداد می‌شود. این به آن معناست که گروه‌های فوق با موفقیت،

۲۱. برای مطالعهٔ بیشتر (نک: دلماس مارتی، می‌ری، ۱۳۸۸، ص. ۱۰۰۹-۱۰۳۱).

برچسب خطرناکی را دریافت نموده‌اند؛ برچسبی که آنان را مهیای بزه‌دیدگی از سوی حکومت و سایر شهروندان می‌نماید.

کاربست دیدگاه‌های برچسب‌زنی در جرائم حکومتی

همان‌طور که در شکل فوق نشان داده شده است، حکومت‌ها با استفاده از سازوکار برچسب‌زنی دایره کنش شهروندان را محدود می‌کنند و آنان را از حقوق و آزادی‌های بنیادین خویش محروم می‌سازند (جرم حکومتی). همچنین از برچسب به صورت تبعیض آمیزی بهره می‌گیرند و آن را صرفاً در مورد اعمال زیان‌بار شهروندان به کار می‌برند، و به این ترتیب، فرصت ارتکاب جرائم حکومتی را برای خود فراهم می‌سازند. به علاوه، از برچسب‌زنی برای ارزش‌زدایی از شهروندان و در نتیجه، نقض حقوق آنان استفاده می‌کنند. بر اساس آنچه گفته شد، به نظر می‌رسد رهیافت نظریه برچسب‌زنی در زمینه جرائم حکومتی دو فرایند برچسب‌زدایی از شهروندان و بازگرداندن ارزش و کرامت آسیب‌دیده آنان و انتقال برچسب‌زنی منفی از شهروندان به حکومت است. رهیافت اخیر به این موضوع اشاره دارد که وقت آن رسیده است که حکومت‌ها نیز از سوی شهروندان با انواعی از برچسب‌ها مواجه شوند. این برچسب‌ها بسته به بزهکاری حکومت و واکنش آن به برچسب‌الصاقی می‌تواند متفاوت باشد. این برچسب‌ها را می‌توان در طیفی از ضعیف به قوی مطرح ساخت که عبارت‌اند از:

اول. دولت جنایت‌کار: مفهوم دولت جنایت‌کار غالباً در رابطه با بنگاهی مجرمانه به کار می‌رود که در آن از دولت به عنوان ابزاری برای ارتکاب جرم علیه بشریت استفاده می‌شود، مانند نسل‌کشی.

دوم. دولت سرکوبگر: اقدامات دولت سرکوبگر به حد دولت مجرم نمی‌رسد، اما این دولت شهروندان را به طور نظام‌مند و سیستماتیک از حقوق بنیادینشان محروم می‌کند. یکی از مصادیق بارز دولت سرکوبگر، دولت آپارتاید آفریقای جنوبی بود.

سوم. دولت فاسد: دولت فاسد اشاره به حکومتی دارد که در آن دولت از فساد به عنوان ابزاری برای تقویت رهبری خود استفاده می‌کند. اگر رهبران یک کشور فساد را صورت دهند، آن دولت را می‌توان «دولت فاسد» نامید. عوامل متعددی چون ضعف جامعه مدنی و اخلاق کاری، نابرابری‌های شدید اقتصادی، فقدان رهبری منظم، بوروکراسی گسترده، هنجارهای فرهنگی که پیوندهای قبیله‌ای و فامیلی را بر صداقت و درست‌کاری ارجح می‌داند و نبود رسانه‌های آزاد از جمله عوامل فساد است.

چهارم. دولت مقصر بایی احتیاط: قصور و بی‌احتیاطی دولت بیانگر موقعیتی است که در آن جرائم و اقدامات زیان‌بار به صورت «ترک فعل» ارتکاب می‌یابند؛ یعنی دولت در حفظ حیات شهروندان و پیشگیری از سایر صدماتی که ممکن است به شهروندان تحمیل شود، قصور می‌ورزد (باراک، ۱۹۹۱، به نقل از: قورچی بیگی، ۱۳۹۵، ص. ۳۱۶). این مفهوم می‌تواند اشاره به وضعیتی داشته باشد که در آن، منابع دولت به علت ناکارآمدی بروکراتیک، قصور و بی‌لیاقتی، در مقیاسی وسیع اتلاف می‌شود. یکی از شدیدترین مصادیق جرم همراه با قصور دولت‌ها، به خطر انداختن حیات شهروندان با انجام اقدامات ناشیانه و غیرضروری در وضعیت‌های خاص است. همچنین اتلاف منابع عمومی یکی دیگر از جرائم ناشی از قصور دولت است. قصور دولت می‌تواند به مسائل دیگری نیز تسری یابد، از جمله قصور در مبارزه با فقر، بزهکاری و آلودگی‌های زیست‌محیطی. نیز قصور دولت می‌تواند در نتیجه تعهد ایدئولوژیک به طرف‌داری از برنامه‌ای خاص یا تصمیمات مبتنی بر مصالح سیاسی باشد. به این ترتیب، اگر در نتیجه اقدامات مقصرانه دولت، پیامدهای زیان‌بار و خسارات اقتصادی سنگینی بر شهروندان تحمیل شود، چنین پیامدهایی قطعاً جرم تلقی می‌شود و نیازمند واکنشی مناسب هستند (قورچی بیگی، ۱۳۹۵، ص. ۳۱۴-۳۱۷).

البته در الصاق برجسب‌های فوق به حکومت‌ها نباید راه افراط پیمود، چه ممکن است نه تنها منجر به تعدیل جرائم حکومتی نگردد، بلکه چه بسا حکومت با از بین رفتن جایگاه اجتماعی اش هویت مجرمانه خویش را کاملاً بپزد و بر اساس آن عمل نماید. به دیگر سخن، الصاق برجسب به حکومت باید به گونه‌ای باشد که آن را از مسیر شرم‌سازی بازپذیرنده، بازگشت به رویه‌های حقوق بشری، جبران خسارات وارده به شهروندان و تغییر سیاست‌های اتخاذی باز ندارد، بلکه آن را به خطای خویش آگاه کند و مهیای بازگشت به آغوش مردم خویش سازد.

نتیجه‌گیری

برخلاف دیدگاه رایج که جرم فعل یا ترک فعلی دانسته می‌شود که در قانون برای آن مجازات در نظر گرفته شده است، جرم از منظر جرم‌شناسی برچسب‌زنی نقض حقوق انسانی است که از نظر سیاسی توسط دولت‌ها پذیرفته، تعریف و تعیین شده باشد. این تعریف در واقع جرم‌انگاری سوءاستفاده از موقعیت و قدرت سیاسی و اقتصادی صورت‌گرفته‌ی اصحاب قدرت و عوامل آن‌ها را نیز ضروری می‌نماید. جرائم علیه حقوق ملت، جرائم علیه حقوق شهروندی و در سطح بین‌المللی جرائم علیه حقوق و کرامت انسان‌ها، فرایند جرم‌انگاری را به حلقه‌ی قدرت و ثروت نیز تسری می‌دهد (نجفی ابرندآبادی، ۱۳۹۰، ص ۱۰۲۴). عدم اعتماد به تعریف قانونی از جرم و نیاز به بازتعریف آن از آن‌روست که غالباً نظام‌های عدالت کیفری تعریف جرم را به صیانت از منافع شهروندان پیوند می‌زنند و وانمود می‌کنند که تمام رفتارهایی که جرم‌انگاری شده‌اند حقیقتاً و واجد این وصف‌اند، اما واقعیت آن است که در بسیاری از این موارد، این چنین نیست، بلکه جرم‌انگاری ابزاری در دست طبقه حاکم است و هر زمان که اراده کند می‌تواند از آن سوءاستفاده نماید و در جهت نقض حقوق شهروندان به کار برد، البته بی‌آن‌که کنش آسیب‌زای وی عنوان مجرمانه داشته باشد. حتی ممکن است عموم شهروندان کنش جرم‌انگاری شده به وسیله دولت را نقض حقوق بشری و شهروندی خویش ندانند و آن را جرم تلقی نکنند، ولی اقلیت نظام حاکم اصرار به مجرمانه بودن رفتار داشته باشد. در چنین شرایطی، آیا می‌توان همچنان قائل بود که حقوق کیفری درصدد صیانت از ارزش‌های بنیادین شهروندان است؟ آیا لازم نیست با خروج از دایره مفهومی بسته جرم در قانون، خود را از تعریف قانونی نجات داد و با مفهوم‌سازی جرم حکومتی آن را رفتاری دانست که نقض حقوق اساسی انسان باشد، خواه توسط شهروندان ارتکاب یابد و خواه توسط دولت؟ آیا زمان آن نرسیده است که همچنان‌که از برچسب‌های مجرمانه برای توصیف برخی از رفتارهای شهروندان استفاده می‌شود، به الصاق برچسب مجرمانه واقعی به اقدامات زیان‌بار دولت‌ها نیز همت گماریم و دولت بزهکار را مفهوم‌سازی کنیم؟

کاربرد نظریه برچسب‌زنی در زمینه جرائم حکومتی نشان می‌دهد که لزوماً همه شهروندانی که منحرف تلقی می‌شوند به معنای واقعی مرتکب نقض ارزش‌های بنیادین نشده‌اند، بلکه فرایند جرم‌انگاری افراطی سبب تلقی آنان به عنوان مجرم شده است. این فرایند با نقض حقوق بنیادین شهروندان و اصل آزادی و اصل اباحه و اصل حداقل مداخله درصدد است تا تور حقوق کیفری را بر مجموعه رفتارهای شهروندان پهن کند و حتی حقوق کیفری رادعوت به حضور در عرصه خصوصی شهروندان نماید؛ مهمان ناخوانده‌ای که حتی با ورود به اتاق خواب میزبان مجالی برای آرامش وی باقی نمی‌گذارد.

پیوند برچسب‌زنی با قدرت علاوه بر جرم‌انگاری افراطی کارکرد دیگری نیز دارد که می‌توان آن را تبعیض در برچسب‌زنی دانست. در حالی که اقدامات بعضاً جزئی شهروندان با انواعی از برچسب‌های منفی مواجه می‌شوند، دولت‌ها سعی می‌کنند کنش‌های مجرمانهٔ خویش، جرائم حکومت - شرکت‌ها، برخی از اشخاص حقوقی حقوق عمومی و شبه خصوصی و برخی از یقه سفیدان را جرم‌انگاری ننمایند و حتی برچسب‌زدایی کنند. به این ترتیب، امکان وقوع جرم حکومتی در سطح وسیع وجود خواهد داشت، بدون آن‌که رفتارهای حکومت و اجد برچسب مجرمانه شود. کنترل افراطی دولت بر شهروندان و فقدان وجود ابزارهای کنترلی بر دولت نه تنها زمینه بروز جرم حکومتی را فراهم می‌آورد، بلکه از دیگر سو، افراد پرشماری از شهروندان عادی را بدل به شهروند مجرم می‌نماید. تغییر هویتی که دولت برای فرد خطا کار ایجاد می‌کند عملاً او را از انحراف اولیه، درگیر انحرافات بعدی می‌کند. تکرار جرم و برخورد بعدی نظام عدالت کیفری سبب می‌شود که مجرم اتفاقی تبدیل به مجرم حرفه‌ای شود و در این شرایط، نظام عدالت کیفری به خود این اجازه را می‌دهد که با تحمیل مجازات شدید و حتی سلب حق حیات، مرتکب جرم حکومتی بر وی گردد. به نظر می‌رسد مشابه همین فرایند در سطح کلان نیز قابل توضیح باشد. زمانی که یک دولت با انواعی از برچسب‌ها مواجه می‌شود، در ابتدا تلاش می‌کند از طریق روش‌های مختلف از جمله فنون خنثی‌سازی به انکار جرم، انکار بزه دیده، انکار مسئولیت، توسل به ارزش‌های برتر و محکوم کردن محکوم‌کنندگان بپردازد. در واقع، تمام تلاش خویش را خواهد نمود که دولتی پایبند به موازین بین‌المللی، مراعات‌کنندهٔ حقوق بشر، دموکراتیک و دارای وجه بین‌المللی مثبت شناخته شود، ولی زمانی که با انواعی از برچسب‌ها مواجه می‌شود رفته رفته مطابق با همان برچسب رفتار می‌کند. به این ترتیب، حکومت بزه‌کار تاجایی به پیش خواهد رفت که دیگر زشتی اعمالش را نمی‌تواند فهم کند و نقض حقوق بشر منش متداول او خواهد شد. نمونهٔ بارز این موضوع دولت اسرائیل است که در حال حاضر با دریافت و پذیرش انواعی از برچسب‌ها مانند دولت جنایت‌کار، نسل‌زدا، متجاوز، علیه بشریت، کودک‌کش و مانند آن شناخته می‌شود و اتفاقاً مطابق با همین برچسب‌ها رفتار می‌کند و به این ترتیب، تقریباً تمامی گونه‌های جنایات بین‌المللی و جرائم حکومتی را مرتکب می‌شود. نکتهٔ دیگر این‌که اساساً ساختار قدرت به نحوی است که نمی‌تواند به صورت متوازن خود را در همهٔ زمینه‌ها نشان دهد. به این ترتیب، از آنجا که علاقه به دیده شدن دارد، گروه‌هایی را انتخاب می‌کند که اعمال قدرت در رابطه با آنان هزینهٔ کمتری را برای حاکمیت دارد. طبیعتاً هر اندازه افراد از قدرت و ثروت کمتری برخوردار باشند، ارتباط کمتری با نهادهای قدرتمند سیاسی داشته باشند، نامزد مناسب‌تری برای اجرای قانون هستند. به این ترتیب، با تبعیض در برچسب‌زنی و اجرای قانون می‌توان شاهد اجرای تبعیض‌آمیز

قوانین کیفری باشیم. مسئله زمانی بغرنج‌تر می‌شود که بدانیم اساساً ممکن است ما با منحرف واقعی مواجه نباشیم، بلکه منحرفان ساختگی رادولت برای در امان قرار دادن منحرفان واقعی ایجاد نموده باشد. در این شرایط در حالی که حقوق منحرفان واقعی حفظ می‌شود، منحرفان ساختگی، بزه‌دیده انواعی از جرائم حکومتی خواهند شد.

استفاده دیگری که می‌توان از نظریه برجسب‌زنی در راستای توضیح جرائم حکومتی نمود، تفکیک شهروندان به دو گروه خودی و غیرخودی است. خودی‌ها کسانی‌اند که شایسته احترام‌اند، از ایشان حمایت می‌شود، منافع مادی و معنوی آنان محفوظ است، در صورت ارتکاب جرم، با ایشان با مسامحه رفتار می‌شود، در بسیاری از موارد، جرائم آنان پنهان می‌شود، از جرائم آنان با عنوان کوتاهی، بی‌توجهی، غفلت و حداکثر تخلف یاد می‌شود، برخورد نظام سیاسی با آن‌ها پدرانانه است، در بسیاری از موارد، از نهادهای ارفاقی مانند تعلیق تعقیب، قرار بایگانی کردن پرونده، نهادهای ترمیمی، تعویق صدور حکم، تعلیق اجرای مجازات و مانند آن بهره‌مند می‌شوند. اما در نقطه مقابل، غیرخودی‌ها اجنبی، بیگانه، منحرف، معاند، فریب‌خورده، یاغی، اوپاش یاد می‌شوند، اقدامات مجرمانه آنان مورد اغماض قرار نمی‌گیرد، رویکرد نظام عدالت کیفری با آنان خصمانه است و در نهایت، فرایند ارزش‌زدایی و انسانیت‌زدایی در خصوص آنان انجام می‌شود. در نتیجه الصاق چنین برجسب‌هایی بر خطاکاران این زمینه فراهم می‌شود که مجموعه‌ای از حقوق مدنی، سیاسی، اجتماعی، قضایی و اقتصادی این افراد نقض شود و دولت علیه آنان مرتکب انواعی از جرائم حکومتی شود و به این ترتیب، دولتی که قرار بود تضمین‌کننده حقوق شهروندان باشد تبدیل به دشمن مردم خویش خواهد شد؛ آشنایی که قرار بود حیات، امنیت، سلامت، کرامت و رفاه را برای نزدیکانش به ارمغان بیاورد، راه ستمگری بر شهروندان را برمی‌گزیند و به نقض حقوق شهروندان خویش افتخار می‌کند و این دردناک‌ترین تراژدی تاریخ است.

ملاحظات اخلاقی

حامی مالی

مقاله هیچ کمک مالی مشخصی از نهادهای دولتی، تجاری یا غیرانتفاعی دریافت نکرده است.

مشارکت نویسندگان

همه نویسندگان به صورت برابر در مفهوم‌سازی مقاله و نگارش پیش‌نویس اولیه و نسخه‌های بعدی آن اعم از نسخه بازبینی شده، ویرایش شده و... مشارکت داشته‌اند.

اعلامیه هوش مصنوعی مولد و فناوری‌های مبتنی بر هوش مصنوعی در فرایند نگارش

در نگارش و آماده‌سازی این مقاله، از هوش مصنوعی استفاده نشده است.

تعارض منافع

نویسندگان اعلام می‌کنند که در نگارش این مقاله هیچ گونه تعارض منافع ندارند.

پیروی از اصول اخلاق پژوهش

نویسندگان از هر گونه جعل و سرقت علمی و هر گونه سوءرفتار پژوهشی اجتناب نموده‌اند.

بیانیه دسترسی به داده‌ها

هیچ داده‌ای در دسترس نیست.

سپاسگزاری

نویسندگان مایل‌اند از داوران ناشناس بابت نظرات سازنده‌شان تشکر کنند.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

فهرست منابع

۱. احمدی، آيسان؛ جوادی حسين آبادی، حسين. (۱۳۹۵ش). سياست جنایي ايران در قبال اقلیت‌های مهاجر، (سخنرانی در همایش بین‌المللی حقوق و علوم اجتماعی). شیراز: دانشگاه شیراز.
۲. باراک، گرگ. (۱۳۹۶ش). به سوی مطالعه تلفیقی جنایات بین‌المللی و بزهکاری دولتی - شرکتی: رویکردی دوسویه به نقض آشکار حقوق بشر، (ترجمه حامد صفای آتشیگاه)، در: سمولرز، آلت و هاومن، رولف، **جرم‌شناسی فراملی به سوی جرم‌شناسی جنایات بین‌المللی**، (به کوشش حمیدرضا نیکوکار). تهران: میزان.
۳. برهانی، محسن. (۱۳۹۴ش). جرم‌انگاری حقوق بشری، از اقتضائات صحیح اخلاقی تا خودمختاری. **حقوق بشر**، ۱۰(۱)، پیاپی ۱۹. ۱۰۵-۱۱۱.
۴. بکر، هوارد. (۱۴۰۱ش). **اخبار: مطالعاتی در جامعه‌شناسی انحراف**، (ترجمه حسین گلدوزیان و فرهاد الله‌وردی میگونی). تهران: نگاه معاصر.
۵. تانل، کنث دی. (۱۳۸۸ش). **دبیاچه**؛ در: جفری راس. **تحولات جرم سیاسی**، (ترجمه حسین غلامی). تهران: سمت.
۶. جوادی حسين آبادی، حسين. (۱۳۹۹ش). **ارائه نظریه تلفیقی در جرائم حکومتی**. رساله دکتری، رشته حقوق جزا و جرم‌شناسی. دانشگاه علامه طباطبایی، تهران.
۷. جوادی حسين آبادی، حسين. (۱۳۹۶ش). **توجیه‌گری جنگ با تروریسم در پرتو راهبرد هراس اخلاقی**، (مقاله در همایش بین‌المللی ابعاد حقوقی، جرم‌شناختی تروریسم). تهران: دانشگاه علامه طباطبایی.
۸. جوادی حسين آبادی، حسين؛ آقابابایی، عظیم. (۱۴۰۰ش). تحلیل جرم‌شناختی جرم حکومتی از منظر نظریه یادگیری. **فصلنامه علمی آراء**، ۴(۸)، ۷-۳۲.
۹. جوادی حسين آبادی، حسين؛ آقابابایی، عظیم. (۱۴۰۰ش). **واکاوی مؤلفه‌های حکمرانی خوب و تأثیر آن‌ها بر جرائم حکومتی**، (سخنرانی در چهارمین کنفرانس بین‌المللی فقه، حقوق و پژوهش دینی). گرجستان.
۱۰. حبیب‌زاده، محمدجعفر؛ جوادی حسين آبادی، حسين. (۱۳۹۲ش). **فساد اداری؛ مطالعه موردی: سازمان ثبت احوال اصفهان**، (مقاله در اولین کنفرانس بین‌المللی **حماسه سیاسی و حماسه اقتصادی**). تهران: دانشگاه آزاد اسلامی.
۱۱. دارابی، شهرداد. (۱۴۰۱ش). **راهبرد ترکیبی در مدل‌های مردم‌سالار و اقتدارگرای فراگیر سیاست جنایی**. **پژوهشنامه حقوق کیفری**، ۱۳(۱)، ۵۳-۷۴. <https://doi.org/10.22124/jol.2021.19432.2125>

۱۲. دانش‌ناری، حمیدرضا. (۱۳۹۷ش). **تحلیل جرم‌شناختی جرائم شرکت‌های تجاری در پرتو نظریه‌های فرهنگ سازمانی، علت‌شناسی و پیشگیری**. رساله دکتری، رشته حقوق جزا و جرم‌شناسی. دانشگاه شهید بهشتی، تهران.
۱۳. دلماس مارتی، می‌ری، (۱۳۸۸ش). پارادایم جنگ علیه دشمن: مشروع ساختن امر غیرانسانی، (ترجمه روح‌الدین کردعلیوند). در: **تازه‌های علوم جنایی**، (زیر نظر دکتر علی حسین نجفی ابرندآبادی). تهران: میزان.
۱۴. راس، جفری ایان. (۱۳۹۳ش). **تحولات جرم سیاسی**، (ترجمه حسین غلامی). تهران: سمت.
۱۵. رایجیان اصلی، مهرداد. (۱۳۸۵ش). جرم‌انگاری سوءاستفاده از قدرت در پرتو تعامل نظام حقوق بشر و حقوق کیفری. رساله دکتری رشته حقوق جزا و جرم‌شناسی. دانشگاه شهید بهشتی، تهران.
۱۶. رایجیان اصلی، مهرداد. (۱۳۹۰ش). تعامل جرم‌شناسی و حقوق بشر بر پایه مفهوم سوءاستفاده از قدرت. **پژوهش حقوقی**، ۳(۳)، ۱۶۷-۱۸۵.
۱۷. رضوانی. سودابه. (۱۳۹۶ش). **مفهوم خطرناکی در گستره علوم جنایی**. تهران: میزان.
۱۸. ساکی. محمدرضا؛ کونانی. سلمان. (۱۳۹۸ش). بایدها و نبایدهای حذف مجازات اعدام از جرائم مواد مخدر. **دیدگاه‌های حقوق قضائی**، ۲۴(۸۷)، ۱۰۳-۱۲۹.
۱۹. شاه‌طالبی، بدری؛ جوادی حسین‌آبادی، حسین. (۱۳۹۱ش). تبیین مؤلفه‌های حقوق شهروندی در حیطه هویت ملی و جهانی، (مقاله در همایش هویت اسلامی در تمدن اسلام و ایران). رشت: دانشگاه آزاد اسلامی.
۲۰. شیری، عباس؛ جعفری‌پورصادق، الهام. (۱۴۰۰ش). گونه‌شناسی جرائم دولتی مبتنی بر قوانین غیرقانونی و فاقد مشروعیت. **مطالعات حقوق کیفری و جرم‌شناسی**، ۵۱(۲)، ۳۴۵-۳۷۱. <https://doi.org/10.22059/jqclcs.2022.320644.1676>
۲۱. صدر توحیدخانه، محمد. (۱۳۹۲ش). حقوق در چنبره دشمن: از سیاست آمریکایی جنگ با ترور تا نظریه آلمانی حقوق کیفری دشمنان. در: نجفی ابرندآبادی، علی حسین، (زیر نظر). **تازه‌های علوم جنایی**. تهران: میزان.
۲۲. طاهری. سمانه. (۱۳۹۲ش). **سیاست کیفری سختگیرانه**. تهران: میزان.
۲۳. طلایی، مرتضی؛ شریفی، سعید؛ جوادی حسین‌آبادی، حسین. (۱۳۹۰ش). حقوق فرهنگی شهروند اسلامی؛ ضرورتی برای توسعه پایدار، (مقاله در همایش حقوق شهروندی). الیگودرز: دانشگاه آزاد اسلامی.
۲۴. عبدالهی، معاذ. (۱۳۹۷ش). **تأثیر مدل‌های حکومتی در جرم‌انگاری جرائم دولتی**. رساله دکتری رشته حقوق جزا و جرم‌شناسی. پردیس فارابی دانشگاه تهران. قم.
۲۵. غلامپور، مهدی؛ فرجیها، محمد. (۱۳۹۹ش). تبیین نظری پدیده مرگ در زندان در بستر عدالت کیفری تطبیقی. **مطالعات حقوق تطبیقی**، ۲(۱۱)، ۶۸۷-۷۱۴. <https://doi.org/10.22059/jcl.2020.295367.633943>

۲۶. غلامی، حسین. (۱۳۸۹ش). جرم یا جنگ؟؛ تأملی جرم‌شناختی در مفهوم محاربه. در: مجموعه مقالات بزرگداشت استاد دکتر ابوالقاسم گرجی. تهران: انجمن آثار و مفاخر فرهنگی.
۲۷. غلامی، حسین؛ جوادی حسین‌آبادی، حسین. (۱۳۹۸ش). جرم‌شناسی تلفیقی؛ روایت چالش‌ها، به‌گزینی راهکارها. **آموزه‌های حقوق کیفری**، ۱۶(۱۸)، ۳۵۱-۳۸۶. <https://dor.isc.ac/dor/20.100>. 1.1.22519351.1398.16.18.13.7
۲۸. غلامی، حسین؛ جوادی حسین‌آبادی، حسین. (۱۳۹۸ش). درآمدی بر روش نظریه‌پردازی در جرم‌شناسی تلفیقی. **روش‌شناسی علوم انسانی**، ۲۵(۱۰۰)، ۱-۲۱. <https://doi.org/10.30471/mssh.2019.1637>
۲۹. غلامی، حسین؛ جوادی حسین‌آبادی، حسین. (۱۳۹۹ش). تحلیل تلفیقی جرم‌حکومتی در پرتو نظریه فنون خنثی‌سازی و مکانیسم‌های دفاعی. **مطالعات حقوق کیفری و جرم‌شناسی**، ۵۰(۱)، ۲۰۷-۲۳۰. <https://doi.org/10.22059/jqqlcs.2020.288752.1470>
۳۰. غلامی، حسین؛ خسروشاهی، قدرت‌الله؛ جوادی حسین‌آبادی، حسین. (۱۴۰۲ش). جرم‌شناسی جرایم حکومتی از منظر نظریه فرصت. **پژوهش حقوق کیفری**، ۱۲(۴۴)، ۹-۵۲. <https://doi.org/10.22054/jclr.2021.51802.2100>
۳۱. غلامی، نبی‌اله. (۱۳۹۸ش). **پیشگیری از جرایم حکومتی در پرتو مؤلفه‌های حکمرانی خوب**. رساله دکتری رشته حقوق جزا و جرم‌شناسی. دانشگاه علامه طباطبایی. تهران.
۳۲. فرجیها، محمد. (۱۳۸۷ش). **جرم‌انگاری فرهنگ جوانی**. در: مجموعه مقالات ارائه‌شده در همایش دولت، جوانان و حقوق عمومی. دانشگاه امام صادق (ع). تهران.
۳۳. فرجیها، محمد؛ جوادی حسین‌آبادی، حسین. (۱۳۹۳ش). مطالعه جرم‌شناختی تخلفات و فساد اداری (سازمان فرهنگی، تفریحی شهرداری اصفهان). **رفاه اجتماعی**، ۱۴(۵۴)، ۲۴۳-۲۶۶. دسترس‌پذیر در: <http://refahj.uswr.ac.ir/article-1-1677-fa.html>
۳۴. فرح‌بخش، مجتبی. (۱۳۹۲ش). **جرم‌انگاری فایده‌گرایانه**. تهران: میزان.
۳۵. قورچی بیگی، مجید. (۱۳۹۵ش). جرم‌شناسی جرایم دولتی؛ از غفلت جرم‌شناسی تا جرم‌شناسی آینده‌نگر. در: **علوم جنایی تطبیقی در پرتو همکاری‌های بین‌المللی**. (مجموعه مقالات نکوداشت دکتر سیلویا تلتباخ؛ به کوشش حسین غلامی). تهران: میزان.
۳۶. کوزلاریچ، دیوید؛ ماتئو، ریک؛ جی‌میلیر، ویلیام. (۱۳۸۹ش). **بزه‌دیده‌شناسی جرایم دولت**. (ترجمه مجید قورچی بیگی). **فصلنامه اطلاع‌رسانی حقوقی**، ش. ۲۱. دسترس‌پذیر در: <http://old.lri.ir/downloads/books/nashrye-ha/nashrye-n.21-22/006.pdf>
۳۷. گرین، پنی؛ وارد، تونی. (۱۳۹۸ش). **جرم حکومتی؛ دولت‌ها، خشونت و فساد**. (ترجمه نبی‌اله غلامی). مجد: تهران.
۳۸. لسلت، کریستین. (۱۳۹۷ش). **رویکرد جرم‌شناختی به جرایم دولتی و پاسخ به آن‌ها**. (ترجمه آزاد

- صادقی و جمشید غلاملو). در: **رویکردهای جرم‌شناختی به حقوق بین‌الملل کیفری**، (به کوشش ایلیاس باتکاس و امانوئلا میلوناکی). تهران: میزان.
۳۹. محمودیان اصفهانی، کامران. (۱۴۰۱ش). **فلسفه جرم‌انگاری فضیلت‌گرا**. تهران: میزان.
۴۰. نجفی ابرندآبادی، علی حسین؛ گلدوزیان، حسین. (۱۳۹۷ش). **جرم‌شناسی پست‌مدرن و رویکرد آن به جرم و علت‌شناسی. پژوهش حقوق کیفری**، ۶(۹)، ۲۳-۴۶. <https://doi.org/10.22054/jclr.2018.22508.1429>
۴۱. نجفی ابرندآبادی، علی حسین. (۱۳۹۸ش). **پیوند حقوق کیفری و جرم‌شناسی**، در: **افق‌های نوین حقوق کیفری**، (نکوداشت‌نامه استاد دکتر حسین آقایی‌نیا). تهران: میزان.
۴۲. نجفی ابرندآبادی، علی حسین. (۱۳۹۹ش). **بین‌المللی - اساسی شدن اصول حقوق کیفری**، در: **دانشنامه سیاست‌گذاری حقوقی**، (به کوشش لعیا جنیدی و امیرحسن نیازپور). تهران: میزان.
۴۳. نجفی ابرندآبادی، علی حسین. (۱۴۰۱ش). **حقوق کیفری آرای سیاست جنایی در پرتو راهبردهای سیاست عمومی**، در: **حقوق کیفری پویا** (مجموعه مقاله‌ها در پاسداشت استاد دکتر محمدعلی اردبیلی؛ به کوشش نسرین مهرا و امیرحسن نیازپور). تهران: میزان.
۴۴. نجفی ابرندآبادی، علی حسین. (۱۳۹۰ش). **از جرم‌شناسی تا آسیب اجتماعی‌شناسی. تحقیقات حقوقی**، ش. ۵۶. یادنامه دکتر رضا نوربها.
۴۵. نجفی ابرندآبادی، علی حسین. (۱۳۹۱ش). **از جرم‌شناسی انتقادی تا جرم‌شناسی امنیتی**، (تقریرات درس جرم‌شناسی). دوره دکتری حقوق کیفری و جرم‌شناسی. دانشگاه شهید بهشتی. تهران: دسترس پذیر در: lawtest.ir
۴۶. نجفی ابرندآبادی، علی حسین. (۱۳۷۵ش). **نظریه‌های جرم‌شناسی**، (تقریرات درس جرم‌شناسی؛ تهیه و تنظیم فاطمه قناد). دوره کارشناسی ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی. دانشگاه شهید بهشتی. تهران: دسترس پذیر در: lawtest.ir
۴۷. نجفی ابرندآبادی، علی حسین. (۱۳۹۵ش). **جزوه درس جرم‌شناسی نظری**. مقطع دکتری حقوق جزا و جرم‌شناسی. دانشگاه شهید بهشتی. تهران.
۴۸. هاومن، رولف؛ سمولرز، آلت. (۱۳۹۶ش). **جرم‌شناسی در وضعیت انکار**، (ترجمه امیر پاک‌نهاد)، در: **جرم‌شناسی فراملی؛ به سوی جرم‌شناسی جنایات بین‌المللی**، (ترجمه گروهی از پژوهشگران علوم جنایی، به کوشش حمیدرضا نیکوکار). تهران: میزان.
۴۹. همراهی، راضیه؛ زحمتکش، امین؛ جوادی حسین آبادی، حسین. (۱۳۹۷ش). **نقش مؤسسات گزارش اعتبار در پیشگیری از فساد در پرتو اصل شفافیت اطلاعات مالی**، در: **سیاست جنایی در برابر بزهکاری اقتصادی**، (به کوشش امیرحسن نیازپور). تهران: میزان.
۵۰. هوساک، داگلاس. (۱۳۹۱ش). **جرم‌انگاری افراطی**، (ترجمه محمدتقی نوری). تهران: مجد.
۵۱. والکلایت، ساندر. (۱۳۸۶). **شناخت جرم‌شناسی**، (ترجمه حمیدرضا ملک محمدی). تهران: میزان.

۵۲. وایت، راب؛ هینز، فیونا. (۱۳۹۵). جرم و جرم‌شناسی، نظریه‌های جرم و کج‌روی. (ترجمه علی سلیمی). قم: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه..
۵۳. ولد، جرج؛ برنارد، توماس؛ اسنیپس، جفری. (۱۳۹۱ش). جرم‌شناسی نظری: گذری بر نظریه‌های جرم‌شناسی. (ترجمه علی شجاعی). تهران: سمت، تهران.
۵۴. ویلیامز، فرانک پی؛ مک‌شین، ماری لین دی. (۱۳۹۵ش). نظریه‌های جرم‌شناسی. (ترجمه حمیدرضا ملک‌محمدی). تهران: میزان.
۵۵. یعقوبی، علی؛ آقایی، جان‌احمد؛ کاردوست، مزگان. (۱۳۹۳ش). رویکردهای جرم‌شناختی جرایم یقه‌سفیدها. پژوهشنامه حقوق کیفری، ۵(۲)، ۱۹۱-۲۱۹.
56. Berk, B. B. (2015). Labeling theory, history of. In: *Encyclopedia of Social Measurement* (Vol. 2, pp. 555–561). Elsevier. <https://doi.org/10.1016/B978-0-08-097086-8.03161-5>
57. Chambliss, W. & Moloney, C. (2015). *State Crime*. Routledge.
58. Doig, A. (2011). *state crime*. Taylor & Francis e-Library.
59. Dollar, C. B., & Tietjen, G. (2022). Living as Socially Marked Individuals: Two Stories on Stigma and Its Consequences. *Humanity & Society*, 47(1), 3-28. <https://doi.org/10.1177/01605976221137714> (Original work published 2023)
60. Green, Penny; & Ward, Tony. (2004). *State crime: governments, violence and corruption*. Pluto Press.
61. Kim, J. (2024). Unveiling the Developmental Dynamics of Labeling Theory: Within-Individual Effects of Perceived Informal Labeling on Deviant Self-Concept in the Korean Context. *Child Youth Care Forum* 53(6), 1271–1289. <https://doi.org/10.1007/s10566-024-09798-5>
62. Moreland-Capuia, A. (2019). Labeling theory, the power of words, and implicit bias. In: A. Moreland-Capuia (Ed.), *Training for change: Transforming systems to be trauma-informed, culturally responsive, and neuroscience-based* (pp. 61–72). Springer.
63. Mousavi Mojab, S. D. & Javadi, H. (2014). The relationship of organizational health with infractions and administrative corruption. *European Online Journal of Natural and Social Sciences*, 2(3s), 2001–2012.
64. Müller, M. M. (2011). The rise of the penal state in Latin America. *Contemporary Justice Review*, 15(1), 57–76. <https://doi.org/10.1080/10282580.2011.590282>
65. Palmer, G. L. (2018). People who are homeless are “people” first: Opportunity for community psychologists to lead through language reframing. *Global Journal of*

Community Psychology.

66. Pinkihan, V. G., & Carpio, C. J. (2024). Labeling and its effects on the aspirations and morale of children in conflict with the law. *EPRA International Journal of Multidisciplinary Research (IJMR)*, 10(9). <https://doi.org/10.36713/epra18557>
67. Rocheleau, G. C., Rocheleau, B. N., & Chavez, J. M. (2025). Deviant Labels, Negative Emotions, and Secondary Deviance: Integrating Labeling and Strain Perspectives. *Deviant Behavior*, 1–15. <https://doi.org/10.1080/01639625.2025.2479020>
68. Santos, M. F. (2024). Penal State Power in Latin America: Cases, Concepts and Questions for the Political Sociology of Penalty. *Sociology Compass*, 18(5), e13202. <https://doi.org/10.1111/soc4.13202>
69. Shahtalebi, B.; Sharifi, S. & Javadi, H. (2013). Codifying the components of citizen culture in the law-abiding, law-oriented. *International Journal of Physical and Social Sciences*, 3(2), 1–7.
70. Ghorbani, A.; Ghorbani, A.; Sharifi, S. & Javadi, H. (2014). An Overview of Citizenship Rights in the Iran's Constitution. *Arabian Journal of Business and Management Review*, 3(12), 104–110. <https://doi.org/10.12816/0016555>
71. Smith, M. L., Hoven, C. W., Cheslack-Postava, K., Musa, G. J., Wicks, J., McReynolds, L., Bresnahan, M., & Link, B. G. (2022). Arrest history, stigma, and self-esteem: A modified labeling theory approach to understanding how arrests impact lives. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, 57(9), 1849–1860. <https://doi.org/10.1007/s00127-022-02245-7>
72. Triplett, R. and Upton, L. (2015). Labeling Theory. In: *The Handbook of Criminological Theory*, (A.R. Piquero (Ed.)). <https://doi.org/10.1002/9781118512449.ch14>

Resources

1. Ahmadi, A., & Javadi Hosseinabadi, H. (2016). Iran's criminal policy toward migrant minorities. Paper presented at the *International Conference on Law and Social Sciences*, Shiraz University, Shiraz, Iran. [in Persian]
2. Barak, G. (2017). Toward an integrated study of international crimes and state-corporate crime: A dual approach to gross human rights violations (H. Safaei Atashgah, Trans.). In H. R. Nikookar (Ed.), *Transnational criminology: Toward the criminology of international crimes* (pp. 656–689). Mizan Publishing.
3. Borhani, M. (2015). Human rights criminalization: From moral imperatives to autonomy. *Human Rights Journal*, 10(1), 105–111. [in Persian]
4. Becker, H. (2022). *Outsiders: Studies in the sociology of deviance* (H. Goldouzian & F. Allahverdi Migouni, Trans.). Negah-e Moaser Publishing.
5. Tunnell, K. D. (2009). *Introduction to the evolution of political crime* (H. Gholami, Trans.). SAMT Publishing.
6. Javadi Hosseinabadi, H. (2020). Developing an integrated theory of state crime (Doctoral dissertation). Allameh Tabataba'i University. [in Persian]
7. Javadi Hosseinabadi, H. (2017). Justifying the war on terror through moral panic strategies. Paper presented at the International Conference on *Legal and Criminological Dimensions of Terrorism*, Allameh Tabataba'i University, Tehran. [in Persian]
8. Javadi Hosseinabadi, H., & Aghababai, A. (2021). A criminological analysis of state crime from the perspective of learning theory. *Ali-Ara Quarterly*, 4(8), 7–32. [in Persian]
9. Javadi Hosseinabadi, H., & Aghababai, A. (2021). An examination of good governance components and their impact on state crimes. Paper presented at the Fourth *International Conference on Jurisprudence, Law, and Religious Studies*, Georgia. [in Persian]
10. Habibzadeh, M. J., & Javadi Hosseinabadi, H. (2013). Administrative corruption. Paper presented at the First *International Conference on Political and Economic Epic*, Islamic Azad University, Tehran. [in Persian]
11. Darabi, Sh. (2022). A combined strategy in democratic and authoritarian models of criminal policy. *Criminal Law Research Journal*, 13(1). [in Persian]
12. Ross, J. I. (2014). *The evolution of political crime* (H. Gholami, Trans.). SAMT Publishing.
13. Rayejian Asli, M. (2006). Criminalization of abuse of power in light of the interaction

- between human rights law and criminal law (Doctoral dissertation). Shahid Beheshti University. [in Persian]
14. Rayejian Asli, M. (2011). Interaction between criminology and human rights based on the concept of abuse of power. *Legal Research Quarterly*, 3(3), 167–185. [in Persian]
15. Rezvani, S. (2017). *The concept of dangerousness in criminal sciences*. Mizan Publishing. [in Persian]
16. Saki, M., & Koonani, S. (2019). abolishing the death penalty for drug offenses. *Judicial Legal Perspectives Quarterly*, 24(87), 103–129. [in Persian]
17. Shahtalebi, B., & Javadi Hosseinabadi, H. (2012). Explaining components of citizenship rights in the context of national and global identity. Paper presented at the Conference on *Islamic Identity in Iranian and Islamic Civilization*, Islamic Azad University of Rasht. [in Persian]
18. Shiri, A., & Jafarpour Sadegh, E. (2021). Typology of state crimes based on illegal and illegitimate laws. *Criminal Law and Criminology Studies Journal*, 51(2), 345–371. [in Persian]
19. Sadr Tohidkhaneh, M. (2013). Law in the grip of the enemy: From the American policy of the war on terror to the German theory of enemy criminal law. In *New Developments in Criminal Sciences* (pp. 465–517). Mizan Publishing. [in Persian]
20. Taheri, S. (2013). *Harsh criminal policy*. Mizan Publishing. [in Persian]
21. Talaei, M., Sharifi, S., & Javadi Hosseinabadi, H. (2011). Cultural rights of Islamic citizens as a necessity for sustainable development. Paper presented at *the Citizenship Rights Conference*, Islamic Azad University of Aligoudarz. [in Persian]
22. Abdollahi, M. (2018). The impact of governmental models on the criminalization of state crimes (Doctoral dissertation). University of Tehran, Farabi Campus. [in Persian]
23. Gholampour, M., & Farajih, M. (2020). A theoretical explanation of deaths in custody in the context of comparative criminal justice. *Criminal Law Studies Quarterly*, 5(1), 181–205. [in Persian]
24. Gholami, H. (2010). Crime or war? A criminological reflection on the concept of moharebeh. In *Commemorative Essays for Professor Abolghasem Gorji* (Vol. 2, pp. 429–450). Association of Cultural Works and Honors. [in Persian]
25. Gholami, H., & Javadi Hosseinabadi, H. (2019). Integrated criminology: Challenges and selected solutions. *Criminal Law Teachings Quarterly*, 16(18), 351–386. [in Persian]

26. Gholami, H., & Javadi Hosseinabadi, H. (2019). An introduction to theorizing methods in integrated criminology. *Humanities Methodology Quarterly*, 25(100), 1–21. [in Persian]
27. Gholami, H., & Javadi Hosseinabadi, H. (2020). An integrated analysis of state crime in light of neutralization techniques and defense mechanisms. *Criminal Law and Criminology Studies*, 50(1), 207–230. [in Persian]
28. Gholami, H., Khosroshahi, G., & Javadi Hosseinabadi, H. (2023). Criminology of state crimes from the perspective of opportunity theory. *Criminal Law Research*, 12(44), 9–52. [in Persian]
29. Gholami, N. (2019). Preventing state crimes through good governance components (Doctoral dissertation). Allameh Tabataba'i University. [in Persian]
30. Farajih, M. (2008). Criminalization of youth culture. In Proceedings of the Conference on *Government, Youth, and Public Law*. Imam Sadiq University. [in Persian]
31. Farajih, M., & Javadi Hosseinabadi, H. (2014). A criminological study of administrative violations and corruption: The case of the Cultural and Recreational Organization of Isfahan Municipality. *Social Welfare Quarterly*, 14(54), 243–266. [in Persian]
32. Farahbakhsh, M. (2013). *Utilitarian criminalization*. Mizan Publishing. [in Persian]
33. Ghorchibeigi, M. (2016). Criminology of state crimes: From criminological neglect to future-oriented criminology. In *Comparative Criminal Sciences in Light of International Cooperation*. Mizan Publishing. [in Persian]
34. Kozlarich, D., Matthews, R., & Miller, W. (2010). Victimology of state crime (M. Ghorchibeigi, Trans.). *Legal Information Quarterly*, 21.
35. Green, P., & Ward, T. (2019). *State crime: Governments, violence, and corruption* (N. Gholami, Trans.). Majd Publishing.
36. Lasslett, K. (2018). A criminological approach to state crimes and responses to them (A. Sadeghi & J. Gholamloo, Trans.). In E. Bantekas & E. Milanaki (Eds.), *Criminological approaches to international criminal law* (pp. 103–135). Mizan Publishing.
37. Mahmoudian Esfahani, K. (2022). *The philosophy of virtue-based criminalization*. Mizan Publishing. [in Persian]
38. Najafi Abrandabadi, A. H., & Goldouzian, H. (2018). Postmodern criminology and its approach to crime and causation. *Criminal Law Research Quarterly*, 6(23), 9–46. [in Persian]
39. Najafi Abrandabadi, A. H. (2019). The connection between criminal law and criminology. In *New Horizons in Criminal Law*. Mizan Publishing. [in Persian]

40. Najafi Abrandabadi, A. H. (2020). The constitutionalization and internationalization of criminal law principles. In *Encyclopedia of Legal Policy*. Mizan Publishing. [in Persian]
41. Najafi Abrandabadi, A. H. (2022). Criminal law and criminal policy in light of public policy strategies. In *Dynamic Criminal Law*. Mizan Publishing. [in Persian]
42. Najafi Abrandabadi, A. H. (2011). From criminology to social harm studies. *Legal Research Journal*, 56. [in Persian]
43. Najafi Abrandabadi, A. H. (2012). Criminology lectures: From critical criminology to security criminology. Doctoral program, Shahid Beheshti University. [in Persian]
44. Najafi Abrandabadi, A. H. (1996). Criminology lectures: Criminological theories. Master's program, Shahid Beheshti University. [in Persian]
45. Najafi Abrandabadi, A. H. (2016). Criminological theory notes. Doctoral program, Shahid Beheshti University. [in Persian]
46. Haumann, R., & Smulders, A. (2017). Criminology in a state of denial (A. Paknahad, Trans.). In H. R. Nikookar (Ed.), *Transnational criminology: Toward the criminology of international crimes* (pp. 32–69). Mizan Publishing.
47. Hamrahi, R., Zahmatkesh, A., & Javadi Hosseinabadi, H. (2018). The role of credit reporting institutions in preventing corruption through financial transparency. In *Criminal Policy Against Economic Crime* (pp. 497–525). Mizan Publishing. [in Persian]
48. Husak, D. (2012). *Overcriminalization* (M. T. Nouri, Trans.). Majd Publishing.
49. Walklate, S. (2007). *Understanding criminology* (H. R. Malek Mohammadi, Trans.). Mizan Publishing.
50. White, R., & Haines, F. (2016). *Crime and criminology: Theories of crime and deviance* (A. Salimi, Trans.). Research Institute of Hawzah and University.
51. Vold, G., Bernard, T., & Snipes, J. (2012). *Theoretical criminology* (A. Shojaei, Trans.). SAMT Publishing.
52. Williams, F. P., & McShane, M. L. (2014). *Criminological theory* (H. R. Malek Mohammadi, Trans.). Mizan Publishing.
53. Yaghoubi, A., Aghaei, J. A., & Kardoust, M. (2014). Criminological approaches to white-collar crime. *Criminal Law Research Quarterly*, 5(2), 191–219. [in Persian]